БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилетингеН

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955 СЕНТЯБРЬ 21 СРЕДА № 190 (3384)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ КҮҮСКОМУНДА (1 арын).

Совет-Финлянд чугаалажыышкыннар (1 арын).

Финляндияның Премьер-Министри У. Кекконенни ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганинның хүлээп алганы (1 арын).

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың Чазактар төлээлериниң чугаалажыышкыннары (1 арын).

Чурттуң колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүседип турар. (1 арын).

А. Адыгжы.—Бүгү күштерни дүжүттү дүрген, чидириг чокка ажаап алырынче (2 арын).

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНДА (2 арын).

Чехословак делгелгени чартык миллион кижи көрген (2 арын).

Г. Степанов, А. Гришаева. — Бүгү-эвилелдиң көдээ ажыл-агый делгелгезинде «Совхоздар» павильонунда (2 арын).

С. Алеет. — Культура-чырыдыышкын албан черлерин кышка белеткээр (3 арын).

В. Түметей.— Райкүүском секретарларының ролүн бедидер (3 арын).

А. Шаханов.— Делегейде болуп турар чоруктарның дончулалы (4 арын).

Кыдат Улус Республикада (4 арын).

Күрүне планы—бүдүрүлге бүрүзүнге хоойлу

СЭКП Төп Комитединиң июль Пленуму социалистиг үлетүрүү улам ыңай көдүрер, техниктиг дешилге болгаш бүдүрүлгени организастаарын экижидер талазы-биле сорулгаларны тодаргайлаан. Коммунистер, комсомолчулар, бүгү совет улус СЭКП ТК-ның Пленумунуң шиитпирлерин кайгамчык улуг көдүрүүшкүн-биле уткаан. Совет кижилер ол шиитпирлерни бистиң Төрээн чуртувустуң экономиктиг күүү шыдалын өстүрериниң болгаш улустуң чаагай байдалын бедидериниң дугайында Коммунистиг партияның соксаал чок сагыш салыышкынының чаа илерээшкини кылдыр көрүп турар.

Партия ТК-ның июль Пленумунуң шиитпирлерин амыдыралга чедиишкинниг боттандырарының чайлаш чок негелдези болза, үлетүрүү удуртуруның деннелин бүгү хемчеглер-биле бедидери болур. Амыы байдалдарда үлетүр бүдүрүлгерин удуртуру —олутпай, чалгаа чоруктарга удур эштеш чок демисежир, бүгү-ле чаа, мурнакчы күүлге калбак оруктуу ажыдар, бүдүрүлгениң ажыл херээнче шуут ханылап кирер, ооң технологиязын болгаш экономиказын ханызы-биле тодарадыр, кадрларны эки билир, оларны билдилиг шилип алыр болгаш шын таарыштыр тургузар, полит-массалыг ажылды хүн-бүрү чорудар дээни болур.

Сөөлгү үениң дургузында партия-биле чазак үлетүрүү удуртуруп экижиринче болгаш ооң техниктиг дешилгезин дүргедиринче улганган әлдән хөй хемчеглерни боттандырган. Партия, совет болгаш ажыл-агый органнары бүдүрүлгелерниң ажылын тодаргай башкарып, ооң иштики курлавырларын экизи-биле ажыглап турар апарган. Ол бүгү бодунуң эки түңнелдерин берген. Үлетүр бүдүрүлгезиниң нинти хемчеэлиниң талазы-биле бешки беш чыл планы хуусаа бетинде — дөрт чылдар болгаш дөрт айлар дургузында күүсетинген. Партияның Төп Комитединиң июль Пленумунуң салган сорулгаларын чедиишкинниг күүседир дээш демисел чуртта улам калбаа-биле нептереп турар.

Тываның үлетүр бүдүрүлгелери бодунуң ажылынга база чамдык чедиишкиннерни чедип алган. Области нинти продукция үндүрер талазы-биле чартык чыл планы 104,3 хуу күүсетинген. Алды айларның планын Сыстыг-Хемниң ыяш ажыл-агыйы 187, Кызылдың ыяш заводу — 124, дааранылга комбинады — 107 хуу, районнарның үлетүр комбинаттарындан — Чадаана — 112, Бай-Хаак — 115 хуу күүсеткен. Бынчалзажок, областың үлетүр бүдүрүлгезиниң ажылында ам-даа кончуг улуг четпестер бар. Ол четпестерни узуткаарынче партия организацияларының күүүн, бүдүрүлгелериниң удуртукчуларын, ажылчыннарны болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларны мөөңнээр ужурлуг.

Областың хөй-хөй бүдүрүлгелери сан көргүзүглериниң болгаш үндүрер продукцияның ассортиментизиниң талазы-биле планны күүсетпейн турар. Чижээлээргe, Кызылдың алгы заводу бо чылдың сес айларының бүдүрүлге планын үгле 86 хуу, Сарыг-Септиң райүлетүр комбинады — 81 хуу, Кызыл-Мажалыктың райүлетүр комбинады — 46 хуу күүсеткен. Ажыл-агый удуртукчулары болгаш бүдүрүлгелериниң партия организациялары бот-үнени чиигедири, продукцияның бедик шынары дээш, ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүүн бедидер дээш чогуур демиселди чоруттайн турар.

Четпестерни чайладыр, бүдүрүлгени сайыраңгайжыдар талазы-биле дириг организакчы ажылды, хоозун шиитпирлерни үлээп алыры-биле болгаш ажыл чыдыр хуралдаашкыннар-биле солуп турары ам-даа ховар эвес. Партия хооркомунуң болгаш райкомнарының удуртур ажылдакчылары бүдүрүлгелерге шоолуг барбайн турар болгаш партияның эге организацияларының ажылынга эргежок чугула идигни бербейн турар. СЭКП ТК-ның Пленумунуң бодунуң доктаалында онзалап демдеглээнин өзугаар чер-черниң партия организациялары үлетүрүү удуртуруп экижидип, бүдүрүлгелериниң ажылын экижидиринге тодаргай түңнелдерни чедип алыр хүлээлгелиг. «Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер база эртемнин болгаш техниканың эң чаа чедиишкиннерин үлетүрге нептередир талазы-биле бүдүрүлгениң чаартыкчыларының болгаш мурнакчы бүдүрүлгелериниң дуржулгазын калбаа-биле нептередир талазы-биле организакчы ажыл партия организацияларының кичээнгейиниң төвүнге турар ужурлуг» деп пленумнуң шиитпиринде чугаалап турар. Сарыг-Септиң райүлетүр комбинадында бар техниканы кончуг багай ажыглап, социалистиг чарышты кошкак нептередип, чамдык ажылчыннарның талазындан ажыл шагы үзер, озалдаар чоруктар бар болуп турар, ындыг турбуже партия организациясы бүдүрүлгениң амыдыралынче ханылап кирбейн турар болгаш четпестерни чайладырынче, планны чедиишкинниг күүседиринче коллективти мобилизаставайн турар.

Бүдүрүлгелериниң партия организацияларының хүлээлгези—массаларның техниканы шиңгээдип алырынче болгаш депшилгелиг технологияны нептередиринче улганган чогаадыкчы инициативазын баштаары, социалистиг чарышты хүн-бүрү удуртуру болур. Партия организациялары шүүмчүлелди болгаш бот-шүүмчүлелди калбаа-биле нептередир, бүдүрүлгелериниң ажылында четпестерни дидим илередир, техниктиг дешилгениң дайынчы камгалакчылары болуп, чогаадыкчыларны болгаш чаартыкчы эгелекчилерни идепкейлиг деткиир, чалгаа-шушпең чорукту, техниктиг таптаашкынныңы, бот-оожургалдың болгаш билиргээшкиниң кандыг-даа илерээшкиннерин шиитпирлиг узуткаар ужурлуг.

СЭКП райкомнары үлетүрүү удуртур талазы-биле бодунуң бүгү ажылынга партия эге организацияларынга үргүлчү даянып, оларның инициативазын калбартыр, политика болгаш ажыл-агый чорудулгазын шын дүүштүрериниң уран аргалынга оларны өөредир хүлээлгелиг. Коммунистериниң кол массазын бүдүрүлге планнарын күүседириниң чедиишкиннери шиитпирлетинип турар черлерге турзун дээш бүдүрүлгеде коммунистерни таарыштыр тургузуп турарында четпестерни чайладыры эргежок чугула.

Күрүне планы — бүдүрүлге бүрүзүнге чугаажок күүсетинер ужурлуг хоойлу болур. Ындыг турбуже чамдык ажыл-агый-жылар планныг онаалгаларны шевергин күүседиринче улганган четчир хемчеглерни албайн турар болгаш ооң-биле күрүнениң сагылга-чурумун каржызы-биле үреп турар. «Продукцияны номенклатура болгаш ассортимент өзугаар бүдүрүп үндүрер, чаа техниканы нептередир болгаш бүгү техника-экономиктиг көргүзүглер талазы-биле күрүне планын бүдүрүлге бүрүзүнүң чугаажок күүседирин хандырарын» «СЭКП ТК-ның июль Пленуму партия болгаш совет органнарга, ведомстволарның болгаш бүдүрүлгелериниң удуртукчуларынга хүлээткен.

Партияның XX съездизинге алдар болдурган социалистиг чарыш улам-на калбарыш турда бүгү үлетүр бүдүрүлгелериниң ажылын экижидер чорукту шуут хандырган турары эргежок чугула. Ажылагый, партия, профэвилел болгаш комсомол организациялары массаларның СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң төөгүлүг шиитпирлери-биле сорук кирген күш-ажылчы көдүрүүшкүнүн баштаар болгаш үлетүрүү удуртурун бедик деңнелче көдүрер ужурлуг.

Область Совединиң күүскомунда

Кызыл хоорайга аът чарыжын болгаш районнарга көдээ ажыл-агый делгелгезин эрттирер дугайында

Ажылчы чоннарның депутаттарының Тыва область Совединиң күүскому областың колхозтарында болгаш совхозтарында көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң мурнакчы дуржулгазын солуштурар, пропагандалаар сорулга-биле бо чылдың октябрьда Кызыл хоорайга аът чарыжын, районнарга көдээ ажыл-агый делгелгезин эрттирерин шиитпирлээн.

Аът чарыжын эрттириниң область комиссиязын тургускаш, ооң составынга: эш Шелемотовту (комиссияның даргазы), эш Сальчакты (комиссияның даргазының оралакчызы), комиссияның кежигүннеринге эштер Соколов, Грачев, Ушаков, Коңгар, Горбунов оларны бадылаан.

Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединин депутаттарынга дыннадыг

Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң (дерткү чыыжының) үшкү сессиязы 1955 чылдың октябрь 12-де Кызыл хоорайга Сталин аттыг Культура бажыңынга болур.

Ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң күүскому.

Совет-финлянд чугаалажыышкыннар

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошиловтуң болгаш Финляндияның Президентизи Ю. К. Паасикивиниң аразынга сентябрь 16-да чедип алдынган дугуржуушкун өзугаар ийи чурттарының аразында туруп турар найыралдыг харылзааларны улам ыңай хөгжүдеринге болгаш быжыглаарынга хамаарышкан айтырыгларның талазы-биле чугаалажыышкыннар сентябрь 17-де Москва шагы-биле эртенгиниң 11 шак турда Москва Кремлинге үргүлчүлээн.

Совет талдан чугаалажыышкыннарда киржип турарлар болза: ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү Н. С. Хрущев, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги Оралакчызы М. Г. Первухин, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң Оралакчызы В. С. Семенов, ССРЭ-ниң Финляндияда Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини В. З. Лебедев.

Финлянд таладан чугаалажыышкыннарда киржип турарлар болза: Финляндияның Премьер-Министри У. К. Кекконен, Финляндияның Камгалал Министри Э. Скуг, Министр Р. Свенто, Финляндияның ДХМ-ниң статс-секретары Г. Сеппяля.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин медеглел кылып чүве чугаалаан. Финлянд Республиканың Премьер-Министри У. К. Кекконен харыы медеглел кылган.

Медеглелдер соонда санал-оналдар солушкан.

Дараазының хуралы сентябрь 19-та болган.

(СЭТА).

Финляндияның Премьер-Министри У. Кекконенни ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. БУЛГАНИННЫҢ ХҮЛЭЭП АЛГАНЫ

Сентябрь 17-де ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин Финляндияның Премьер-Министри дээрги У. Кекконенни хүлээп алган. ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң Оралакчызы В. С. Семенов олурушкан.

(СЭТА).

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың Чазактар төлээлериниң чугаалажыышкыннары

Совет Эвилелиниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың аразында найыралдыг харылзааларны хөгжүдер болгаш быжыглаар сорулга-биле улам ыңайгы базымнарның дугайында айтырыгның талазы-биле Совет Эвилелиниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың Чазактар төлээлериниң аразында чугаалажыышкыннар сентябрь 17-де Москва шагы-биле 16 шак турда Москвада Кремльдиң Улуг Ордузунда ажыттынган.

Совет Эвилелиниң талазындан чугаалажыышкыннарда киржип турарлар болза: ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң кежигүнү Н. С. Хрущев, ССРЭ-ниң Даштыкы Садыг Министри И. Г. Кабанов, ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң Оралакчызы В. С. Семенов, ССРЭ-ниң Герман Демократтыг Республиканда Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини Г. М. Пушкин, ССРЭ-ниң ДХМ-ниң 3-кү Европа килдизиниң эргелекчизи С. Г. Лапин.

Герман Демократтыг Республиканың талазындан чугаалажыышкыннарда киржип турарлар болза: ГДР-ниң Премьер-Министри Отто Гротеволь, ГДР-ниң Премьер-Министриниң Оралакчызы Вальтер Ульбрихт, ГДР-ниң Премьер-Министриниң Оралакчызы Вилли Штоф, ГДР-ниң Премьер-Министриниң Оралакчызы Отто Нушке, ГДР-ниң Премьер-Министриниң Оралакчызы болгаш Даштыкы Херектер Министри Лотар Больц, ГДР-ниң Күрүнениң план комиссиязының даргазы Бруно Лейешнер, Герман Демократтыг Республиканың ССРЭ-де элчини Иоганнес Кениг, ГДР-ниң Улус палатазының Даштыкы херектер талазы-биле комиссиязының даргазы Петер Флорин, Демократтыг Германияның Национал фронтузунуң Национал Чөвүлелиниң даргазы Эрих Борренс, Демократтыг тарачын партияның чиңгине секретары Бертольд Розе, либераль-демократтыг партияның чиңгине секретары Манфред Герлах, төлээлериниң секретары элчин Фриц Гроссе.

Чугаалажыышкыннар ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганиниң медеглели-биле ажыттынган.

Ооң соонда ГДР-ниң Премьер-министри Отто Гротеволь медеглел кылып чүве чугаалаан.

Санал-оналдар солушканының соонда дараазының хуралын сентябрь 19-түң эртенинде кылыр деп дугуржуп алган.

(СЭТА).

Чурттуң колхозтары болгаш совхозтары тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүседип турар

МАРИЙ АССР

Көдээ ажыл-агыйны улам ыңай көдүрер база тараа болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көвүдедир талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумнарының шиитпирлерин күүсетпишаан, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге чедиишкинниг ужуражыр дээш социалистиг чарышты калбартын Марий АССР-ниң колхозчулары, машина-трактор станцияларының ажылдакчылары болгаш көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткен. Республиканың колхозтары 670 муң пудтан эвээш эвес тарааны күрүнеге немей дужаар, бо санга кириштир 500 муң пуд тарааны дужаапкан.

Республиканың колхозтары сиген белеткелиниң күрүне планын күүсеткен.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин күүсетпишаан, республиканың колхозтары ниитиниң малының продуктулуун бедиткен.

Марий АССР-ниң колхозтары болгаш машина-трактор станциялары күзүн тарыыр культураларны эң эки агротехниктиг хуусаада чоруткан, тараа культураларының дужудунуң ажаап алыышкынын доозуп, картофель ажаап алыышкынынче кирипкен, 1956 чылдың часкы тарылгазынга үрезиннер уруушкунун чорудуп, мал чемнериниң белеткелиниң болгаш мөөңнээшкининиң талазы-биле ажылды болгаш мал кыштагладыышкынынга мал кажааларының белеткелин чорудуп турар.

ЧУВАШ АССР

Чуваш АССР-ниң колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчылары, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери тараа болгаш өске-даа көдээ ажылагый продуктуларын бүдүрерин көвүдедир талазы-биле партияның болгаш чазактың төөгүлүг шиитпирлерин күүсетпишаан, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш социалистиг чарышты калбарткаш, бо чылын эки дужүттү өстүрген, тараа белеткелиниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткен. Боттарының аргаларын санап көргеш, республиканың колхозтары күрүнеге пландан дашкаар 1 миллион пуд тарааны дужаар хүлээлгени алган. Ооң 300 ажыг мүң пудун ам дужаган.

Сиген белеткелиниң планын республика 105 хуу күүсеткен.

Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин көдүрер талазы-биле хемчеглерни амыдыралга боттандырбышаан, республиканың колхозтары, МТС-тери болгаш совхозтары малдың баш санын өстүрер, малының продуктулуун улгаттырар болгаш мал ажылының продуктуларын белеткээриниң база садып алырының күрүне планын күүседир хемчеглерни ап турар. Республиканың колхозтарының хөй кезии кукурузаның эки дужудун өстүрген, мал чемнериниң массалыг ажаап алыышкынын болгаш силостаашкынын чорудуп турар. Ниитиниң мал ажылының хөгжүлдезинге болгаш ооң продуктулуун бедидеринге эргежок чугула байдалдарны тургузар дугайында сагыш салыышкынны илереткишаан, колхозтар, МТС-тер база совхозтар ниитиниң болгаш колхозчуларның хууда малын хандырарыбиле чулуктуг, бөдүүн база концентраттаан мал чемнерин белеткеп турар.

Сталинград область

Сталинград областың колхозтары болгаш совхозтары көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезиниң бүгү адырларын күштүг көдүрериниң, хамыктың мурнунда тараа бүдүрүп үндүрерин көвүдедириниң талазы-биле партияның болгаш чазактың доктаалын күүсетпишаан, 1955 чылда кур, курукан черлерни аңдарарының талазы-биле улуг ажылды чорудуп, Мурнуу-Чөөн чүктүң байдалынга чавыс дужүт бээр хөй чылдарда болгаш чаңгыс чылда үнер сиген-нерни хөйнү тарыырындан дадагалзааш, бо чылын тараа культураларының тарылгазын 700 муң гектар калбарткан, ооң иштинде кукуруза 200 муң гектар, чиңгетараа 450 муң гектар.

Часкы тарылганы эки хуусааларда болгаш агротехниктиг элээн бедик деңнелге организастыг эртирбишаан, тарылганың чогуур ажаалгазын хандырып турган, Сталинград областың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери бо чылын тараа, техниктиг, ногаа болгаш бахча культураларының эки дужудун өстүрүп алган.

Эрткен чыл-биле дөмейлээрге тараанын ниити чыыдазы үш катаптан хөй өскен, бо болза, сентябрь 10-да турганы-биле алырга областың колхозтары чыл планы-биле көрдүнген 40 миллион пуд тарааның орнунга 75 миллион пудту күрүнеге дужаар болгаш садар аргалыг болган, ооң иштинде совхозтар 14 миллион пуд азы ийи чыл планнарындан хөй тарааны дужаган. Аъш-чемнин чугула культуразы — Кызылтасты 42 миллион пудту, чиңгетарааны 3 миллион пудту күрүнеге дужаган болгаш саткан. Боттарының болдунар аргаларын санап көрбүшаан, колхозтар болгаш совхозтар ам-даа 5 миллион пудтан эвээш эвес тарааны күрүнеге дужаарын болгаш садарын шиитпирлээн. Ниитизи-биле Сталинград область бо чылын күрүнеге 80 миллион пуд тараачы дужаар болгаш садар.

Областың колхозтары болгаш совхозтары боттарын күзүн болгаш чазын чажып тарыыр культураларның үрезиннери-биле бүрүн хандырып алган, колхозчуларның күш-хүннеринге хөй тарааны берип турар. Колхозтарның артыкшылдыг тараазын күрүне элээн бедик өртектер-биле садып ап турар чүве төлээде оларга ажыктыг болурга колхозтар болгаш совхозтар тарааны күрүнеге күзелдин-биле садып турар. Областың колхозтары чүгле саткан болгаш дужаган тараазының дугайында 400 миллион хире рубльди ап турар.

Тараа культураларының бедик дужуду-биле чергелештир областың колхозтары бо чылын үстүг культураларның — горчицаның, лённың болгаш тооруктуң эки дужудун алган. Күрүнеге горчица дужаарының планын 149 хуу, лён үрелинин — 185 хуу күүсеткен. Ниитизи-биле область үстүг культуралар талазы-биле планда көрдүнгениниң 2—2,5 катан хөйнү күрүнеге дужаган болгаш саткан турар. Ногаа болгаш бахча культураларының бедик дужудун өстүрген. Бо культураларны күрүнеге дужаарының болгаш садарының талазы-биле планны дыка ажыр күүседир апаар, ол болза, чонну ногаа болгаш бахча культуралары-биле хандырарын эки дужудер арганы бээр.

Тараа бүдүрүп үндүрерин көвүдедири дээш демисел-биле чергелештир областың колхозтары болгаш совхозтары бо көдээ ажыл-агый чылында мал ажылының талазы-биле улуг ажылды чоруткан. Ажыл-агый чылының 11 айларының иштинде колхозтар инек бүрүзүнден 1953—54 чылдың чогуур үезинде бодаарга сүттү 307 килограмм хөйнү алган, сүттүң ниити саалдазын 65 хуу көвүдеткен, бо чылдың сентябрь 1-де эрткен чылдың бо үези-биле дөмейлээрге күрүнеге саткан болгаш дужааган сүдү 245 муң центнер хөй болуп турар. Күрүнеге дүк дужаарының болгаш садарының талазы-биле чыл планын хуусаа бетинде 104 хуу күүсетинген. Ниитизи-биле эрткен чылдаазындан күрүнеге 18 муң центнер хөй дүктү дужаар болгаш садар.

Малдарның болгаш күштарның бүгү чүүнүнүң продуктулуун ооң ыңай бедидеринге таарымчалыг байдалдар областың колхозтарында болгаш совхозтарында тургустунган. Четчир сонуг, бөдүүн чемнерлиг хөй-хөй ажыл-агыйлар ол чемнерни бүдүн чартык ийи чылда четчир кылдыр белеткеп ап турар. Кукуруза тарылгазын дыка калбартканы-биле болгаш ооң бедик дужуттерин алганы-биле чергелештир мал ажылының чулуктуг болгаш концентраттыг чемнерге хереглели кукурузаның күсели-биле бүрүн хандыртының турар. Эрткен чыл-биле дөмейлээрге силос салыышкыны 8 катаптан хөй болуп турар.

Келир чылдың дужудунуң дугайында сагыш салбышаан база күзүн чажып тарыыр культуралар областың байдалында эң-не бедик дужутту берип турарын санап көрбүшаан, колхозтар болгаш совхозтар күскү тарылга планын ажыр күүсеткен.

Кур черден келген тараа

БОКЧЕТАВ. Областың колхозтарының болгаш совхозтарының ховуларында дужут ажаалгазы кидин чоруп турар. Чаа черлерге өстүрүп алган он миллион пуд хире тараа элеваторларда болгаш белеткел пунктуларында кирген.

Областың колхозтары болгаш совхозтары кур черлер шиңгээдип алганының күсели-биле тарылга шөлүн калбартып, тараа бүдүрүлгезин дыка көвүдеткен болгаш эрткен чылда турганынга бодаарга күрүнеге тарааны ийи катап хөйнү берип турар. Чижээ, кур черлеринде тараалаң 17 совхозтар тургустунган. Рузаев районунга тарааның ниити чыыдазы 26 миллион пуд ажып турар.

Кандаашкыныг чай турган болза-даа, шиңгээтинген кур черге кызылтастын, кукурузаның, чиңгетарааның эки дужудун өстүрген.

Агротехниктиг кол-кол негелделерни сагыш чорударга Казахстанның кур черлери кандаашкынныг үеде безин бедик дужутту берип болурун бо чыл бүзүреткен. Жлановтуң тараалаң совхозунга кызылтастың ортумак бастырылгазы бир гадан 15—18 центнер болган. Чамдык черлерге болгаш үрезин участоктарынга кызылтастың дужуду бир гектарга 21—22 центнер чедип турар. Совхоз бүдүн чартык миллион пудтан эвээш эвес тарааны алыр. Тараалаң өске-даа совхозтар барык ол хире хемчээлдиг тарааны ажаап ап турар.

ГОРЬКИЙ ОБЛАСТЬ

Горький областың колхозтары болгаш совхозтары көдээ ажыл-агыйның бүгү адырларын көдүрер дугайында Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың шиитпирлерин күүсетпишаан, база Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш социалистиг чарышты калбартып, тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткен. Областың колхозтары 2 миллион пуд тарааны күрүнеге немей дужаар деп турар, аңаа кириштир бир миллион пуд ажыг тарааны дужаган, тараа дужаалгазы үргүлчүлеп турар.

Областың лён ажылдыг колхозтары бо чылын лён-долгунецтиң тарылгазын бүдүн чартык катап улгаттырганнар, ол культураның эки дужудун өстүрген болгаш күрүнеге лён продуктузу дужаарының планын дыка ажыр күүседип турар.

Мал ажылының ажылдакчылары сүт болгаш эт бүдүрерин көвүдедириниң талазы-биле алдынган хемчеглерни күүсетпишаан, ниитиниң мал ажылының продуктулуун бедиткен, ажыл-агый чылының 11 айларының дургузында колхозтарга 1953—1954 чылдарның ол-ла үезиниң деннелинге бодаарга, 80 муң центнер хөй сүт сагдынган, ниитиниң мал ажылының продуктулуун улам ыңай бедидериниң сорулгалары-биле колхозтар болгаш совхозтар бөдүүн, шыктыг болгаш концентраттаан чемнериниң чогуур курлавырларын тургузуп турар.

Областың көдээ ажыл-агыйының ажылышчилери бо көдээ ажыл-агый чылын чедиишкинниг доозар база колхозтарның ниитиниң ажыл-агыйын улам ыңай көдүрериниң болгаш колхозчуларның чаагай байдалын бедидеринге чугула үндезин суурну тургузар дээш бүгү күүүн салып турарлар.

ПЕНЗА ОБЛАСТЬ

Пенза областың колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчылары хоорайларны болгаш районнар төптериниң ажылчыннарының, инженер-техниктиг ажылдакчыларының болгаш албан-хаакчыларының идепкейлиг дузаламчызы-биле, СЭКП ТК-ның Пленумнарының төөгүлүг шиитпирлерин күүсетпишаан, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш социалистиг чарышты калбартып турган, тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүсеткеннер. Областың колхозтары болгаш совхозтары боттарының күштерин өөренип көргеш, 3,6 миллион пуд тарааны күрүнеге немей дужаар деп хүлээлгени боттарынга алганнар, ам ол санга кирер 1,3 миллион пуд тарааны дужаапкан.

Келир чылдың дужудунуң дугайында сагыш салбышаан, областың колхозтары болгаш совхозтары күзүн тарыыр культураларның тарылгазын эң эки агротехниктиг хуусаада, эки шынарлыг кылдыр дооскан, чазын тарыыр аңгыс черлериниң аңдарылгазын чорудуп, 1956 чылдың часкы тарылгазынга четчири-биле хереглетинер үрезиннерни арыглап болгаш уруп турар.

Пенза областың колхозчулары, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчылары ниитиниң мал ажылының улам ыңайгы көдүрүүшкүнү дээш, күрүнеге сүт, эт болгаш дүк дужаалгазының планнарын күүседир дээш ажылдап турарлар.

(СЭТА).

Бүгү күштерни дүжүтту дүрген, чидириг чокка ажаап алырынче

Четпестерни дүрген чайладыр

Өвүр районнуң колхозтары бо чылын дүжүт ажаап алышкынынга орайтап кирген, ооң чылдагааны ажаап алышкынга белеткелдин багай болганы-биле тайылбырлатынар. Мооң түңнелинде дүжүт ажаап алышкыны районда эптежир аргажок оожум темпиде. Сентябрьнің бирги чартыынга чедир районнуң колхозтары нинтизи-биле дүжүт ажаап алышкынын үгле 30,4 хуу күүсеткен.

Чадаана МТС-тің Өвүрнүң колхозтарында ажылдап берип турар комбайн агрегаттары тергиин багай ажылдап турар. Ында комбайннар септетинмээни-биле үрелип, ылангыя «Торгалыг» колхозта комбайн (комбайнери эш Көк-оол) 10 ажыг хонукта ажыл чок турган болгаш сентябрь 8-тен эгелээш ажылдаза-даа, ажаап алышкын нормазын күүсетпейн келген. «Коммунизмче орук» колхозта болу чоруур комбайн база-ла орта ажылдавайн, мынчага чедир үгле 7 гектар тараа ажааган.

«Коммунизмче орук», «Торгалыг» колхозтар дүжүт ажаап алышкынынче дыка озалдаашкын-биле кирген. Ол колхозтарда чамдык тараалар эмин эрттир бышкаш чыдышкан. Колхозтарның удуртукчулары ам кээп дүвүреп, тудуг бригадаларында ажылдап турар колхозчуларны дүжүт ажаап алышкынынче киирип турар үүл бар.

«Совет Тываның 5 чылы» колхозта аттың тараа кестирер машиназы-биле кескен тарааның гектар бүрүзүнден оргумаа-биле 3,5 центнер дүжүт чидириглиг болган. Аът машиназы-биле тараа кестирип турарлар тарааны кезерде оорга-лап, артырып каап, сноп баглакчыларында хол дырбаштары чок болуп турарындан тараа чидиритте таваржып турар. Ындыг чидириг «Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелинде база бар. «Совет Тываның 5 чылы» колхозтуң бежигүннерининң хуузунда малын кадарган Базыр-оолдуң харыысалга чогундан 46 баш инек 9 гектар кызылтасты саспа баскан болгаш чиген. «Торгалыг» колхозтуң чылгычызы Үйнук-оолдуң кадарганы 29 баш чылгы «Совет Тываның 5 чылы» колхозтуң тараазын үргедээн. Колхоз баштаар чер буруулугну амдыгаа чедир хемчег албаан. Колхозтарның тараазын малга саспа бастырып, үргедип турар буруулугларны тодаргай илереткеш, шүүгү харыысалгазынга киирер херек.

Районнуң колхозтары дүжүт ажаап алышкынында чидириглерни доп-дораан чайладыр ужурлуг. Артельдер бүгү тараа-ны кыска хуусаада ажаап алыры онза чугула.

А. АДЫГЖЫ.

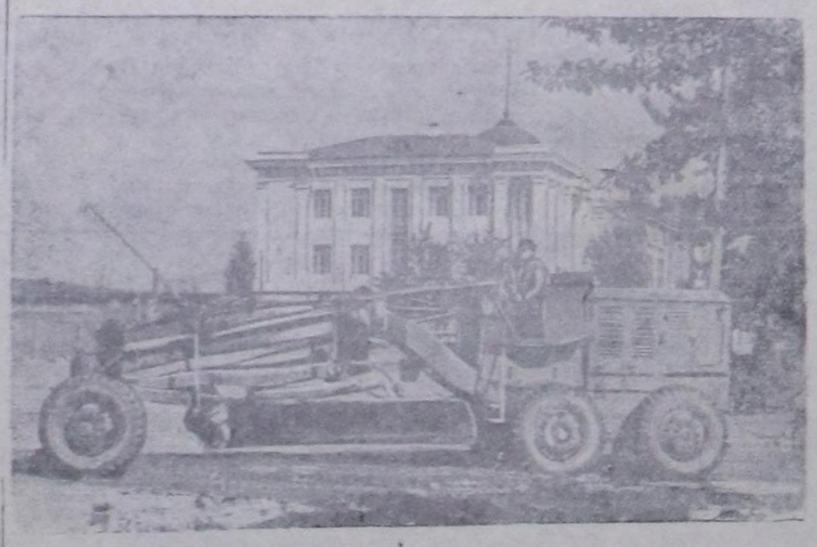

Бо чылын Кызыл хоорайның чаагайжыдылгазының талазы-биле дыка улуг ажылдар кылдынган. Хоорайның төп кудумчулары Ленин, Кочетов болгаш Октябрь кудумчуларын тротуарлаан.

Чурукта: хоорайның кудумчуларының бирээзинде автогрейдерниң ажылдап турары.

Фото **С. Феоктистовтуу.**

Колхозта шеф

Кызылдың башкы институдунуң тыва дыл, литература салбырының бирги курзунуң студентилери 22 кижи 25 хонук хуусаалыг Таңды районнуң Жданов аттыг колхозунга шеф дузаламчызы көргүзеринде ийи бригада болуп алган ажылдап турарлар.

Тараа арыглаарында болгаш кургадырында 15 кижилиг бригада 160 ажыг тонна тарааны кургаткан болгаш арыглаан. Тараа кургадып арыглаарынга эштер Биче-оол, Н. Донгак, Сат олар хүн нормазын 150—200 хуу чедир күүседип, ортумаа-биле хүнде 2—3 күш-хүнүн ажылдап ап турарлар.

Колхозтуң мал чеми силос белеткээринде 8 кижилиг база бир бригада 4 ажыл хүнүнүң дургузунда 150 тонна силосту колхозка салып берген. Силос салырынга эштер Эргеп, Тавaа-Самбуу, Саая болгаш өскелер-даа ак-сеткилдиг кызымаан көргүзүп турарлар. 2 бригада аразында социалистиг чарыштыг ажылдап турар.

Студентилер колхозка шеф дузаламчызы көргүзүп турары-биле кады, колхозчуларга хана солун, агитхуудус үндүрүп, ыыткыр номчулга, беседаларны база кылып берип турарлар.

К. КЫСТАМ.

„Совет Тываның беш чылы“ колхозта

ДӨН-ТЕРЕЗИН. (Телефон-биле). Барыын-Хемчик районда «Совет Тываның беш чылы» колхоз күрүнеге дужаар тараазын МТС-тің ажылдаанынга натура төлевири-биле катай сентябрь 13-те 104 хуу күүсеткен. Ол ышкаш дүжүт ажаап алышкынын сентябрь 20-де база доскан. Амгы үеде келир чылдың дүжүдүнге үрезин уруушкунун организастап турар.

Кол культура болур кызылтас үрезининге бо хүннерге чедир 400 центнерни белеткээн, чиңгетараага 20 центнер урдунган.

* * *

Ниитиниң малынга четчир, эки шынарлыг чемни белеткеп алырынга колхозчулар улам чүткүлдүг ажылдап турар. Силоска 460 тоннаны салган, ол болза плаңнындан 10 тонна ажыр белеткетинген. Бо хүннерге чедир 400 тонна сиген, 40 тонна саваң сараттатынган. Сиген белеткелинде ийи кезек черде 30 кижи 2 аът машиналарлыг, 15 хол кадыырларлыг ажылдап турар.

* * *

«Совет Тываның беш чылы» колхоз куш болгаш хаван фермазы чок турган, бо чылдан эгелеп оларны организастаан. Колхозтуң садыш алганы 1100 хире дагаа ооллары дыка эки өзүп турар, мун куш турар саман тудуг доозулган. Ол ышкаш 50 хаванга таарыштыр кылган кажаанның тудуу база доозулган. Куш болгаш хаван фермаларының кышка белеткели хынамчалыг кылдынып турар.

Областың колхозтарында

Мал кыштагладыышкынынга

Улуг-Хем районда Киров аттыг колхоз мал чеми белеткээрин улам калбартыышаан, кышкы турлагларны четчеп чылыглаарынче улуг кичээнгейни салып турар. Кара-Булунда шээр мал кыштаглаарын кылыры-биле эш Хорлуужукка удуртурган 8 кижи чоруткан. Олар эрги кажаларны септевишаан, бирээзинге-ле 400 хой кирер чаа 2 кажааларны дерип кылыр. Ол ышкаш хаван фермазының кажазының иштин штукатуралап доскан, 100 бызаа кирер чаа кажаа база кылдынган.

Он тос сарааттар

Самагалдайда ортумак школаның сескі классының өөреникчилери 25 кижи Сталин аттыг колхозка мал чеми белеткежирбиле келгеш, 87 гектарның сигенин кестирбишаан, 1550 центнерни бөлген. Олар тургускан 19 сарааттарын шуптузун кажаалап берген. Ажылды башкарып удуртурун башкы эш Соколова эки хандырган.

Радио станциялары

Чөөн-Хемчик районда «Искра», «Кызыл тараачын», «Октябрьның 30 чылы» база Сталин аттыг колхозтарның шөлдеринде трактор бригадаларында тургустунган «Урожай» дээр радио станциялары ажылдап турар. Ол болза, МТС-биле дүрген харыызаа кылырынга, бригадаларга дуржулга солчурунга болгаш чаа үүлдерни билип алырынга улуг ужур-дузалыг.

Бригадаларга концерт

Дүжүт ажаалдазында чаңгыс демниг ажылдап турар колхозчуларга, механизаторларга Бай-Хаактың культура бажыңы солун концерттерни организастап турар. Эш Абросимовтуң удуртканы ол культбригада районнуң барыын талакы дөрт колхозтарын шуптузун эргээн. Балгазында кодээ клубтун бот-тывынгыр уран-үүл бөлгүмү «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң хову турлагларынга солун концерттерни база көргүзүп турар.

Хой фермазында

Каа-Хем районда «Сталинчы орук» колхозтун хой фермазы (эргелекчизи эш Даваалай) чайгы семиртилгени эки организастаан. Ферма кыргылданы чогуур өйүнде доскан, улуг хойлардан алганы 400 килоргамм агарны төрээн колхозунда дужааган. Кыштаглаашкынга белеткел — кажаалар чылыглаарын, чаа тудуглар немей кылырын 5 кижи чорудуп турар.

Колхозта ясли

Тес-Хем районда Ленин аттыг колхоз чоокта чаа уруглар яслизи ажыткан. Ооң дерт өрээлдерлиг бажыңы таарымчалыг деритинген, ында 20 ажыг уруглар хүлээп алдынган. Ол болза, колхозчу хөрээженнерниң артель бүдүрүлгезинге долу ажылдаарынга улуг идиг болган. Яслинин иштики дерилге хандырылгазын улам-на эжижидип турар.

Келир чылдың дужудунге

Эйлиг-Хемде Сталин аттыг кодээ ажылагый артелинин колхозчулары Шагаан-Арыг МТС-тин ында ажылдап турар механизаторлары-биле дем каттыжып алгаш, келир чылдың дужудунге 160 гектар кур болгаш курукан шөлдерни аңдарып белеткээн. Амгы үеде олар күскү аңдарылганы база эки организастап турар.

Огородчуларның орулгазы

Чадаанада «Искра» колхозтуң огород бригадазы бо чылын тарылганы эрткен чылдыындан хөйну олурткан. Чайгы ажаалданы эки организастаанындан үнүш база багай эвес болган. Дүжүт алышкыны эгелээн. Баштайгы ажаатынган ногаалардан колхоз Чадаана хоорайда бодунуң садыын дамчыштыр 5995 килограммны, картофельден 4510 килограммны саткан, ооң 9 мун ажыг рубль орулга кииртинген.

Чехословак делгелгени чартык миллион кижи көрген

Хүннүң-не оп-оп мун москвачылар болгаш Москвага келген кижилер «Улус-демократтыг Чехословакияның 10 чылы» деп делгелгениң экспонаттарын улуг сонуургал-биле көрүп, найыралдыг республиканың улустарының үлетпүрүнүн, транспортунун, кодээ ажыл-агыйының болгаш культуразының чедишкиннери-биле таныжып турарлар.

Сентябрь 16-га чедир делгелгенин көрүкчүлериниң ниити саны чартык миллион ашкан. «Кадыыр болгаш маска» заводтуң кан эзилдирикчизи—бүдүрүлгениң мурнакчыларының бирээзи В. Н. Рябов беш чүс мунчу болган. Эш Рябов дүрген эзилдиргиниң аргазын ажыглавышаан, бо чылын пландан ажыр 400 тонна металлды берген.

Делгелгениң экспонаттары-биле танышканының соонда эш Рябов СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга Чехословакияның машина тудуушкун үлетпүрүнүн продукциязы—аар деңзилиг станок-гарның нарын агрегаттары, хемчээл приборлары ону кончуг сонуургаткан деп чугаалаан.

Далай пароходунун 40 тонна деңзилиг кончуг улуг валы мецээ, металлургка онза таарышкан. Үгле чаңгыс бо экспонаттан безин Чехословакияга чедип алдынган бүдүрүлгениң бедик культуразының дугайын көрүп болур-дур.

Делгелгениң директору Иржи Тауфер хөй кижилер көрүп турда эш Рябовка чылыг байыр чедирген болгаш делгелгенин беш мунчу көрүкчүзү дээш үнелиг белек — «Ява-150» деп чехословак мотоциклди аңаа берген.

Москваның кан эзилдирикчизи белек бергени дээш үүрктин ханызындан өөрүп четирген.

Чехословак болгаш совет улустарының найыралы быжыгып турзун!—деп эш Рябов хөй мун көрүкчүлерниң мурнунга чугаалаан чугаазын дооскан.

Колхозчу малчыннарның эки көргүзүглери

Малды шын одарладып турар

Эрзин районнуң «Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелинин малчыннары ниитиниң малының баш санын өстүрер, күш-деңгелдиг, кадык-шыырак болдурар дээш, малдың чүзүн аайы-биле түс-түс одарларже таарыштыр одарладып турарлар.

Колхозтуң чеди коъданда 4200 баш шээр малы, 2 коъдан черде 1100 баш чылгызы Тестиң эки оъттуг хову, шынааларында 10 кижи одар солуп кадарып турар. База инек болгаш сарлык фермазы Нарынның Үстүү-Хараган деп черде туруп турар.

Ферма эргелекчилери эштер Адыя, Бадарчы, Шожунчай олар боттарының хөлээнген ажылынга ак-сеткилдиг ажылдап удуртулганы шын чоруткананың түңнелинде малдың күш-деңгели, баш саны менди эки туруп турар.

Б. КАВАА.

Кызымак ажылдап турар

Чаа-Хөл районнуң Сталин аттыг колхозунуң хойжузу эш Балчий ол ажылынга 6 ажыг чылдың иштинде ажылдап, бодунга быжыглаан хоюнун баш санын өстүрер, кыштан менди ажырар дээш хүлээнген ажыл-херээнге кызымак чүткүлдүг ажылдап турар.

Эш Балчий бо чылын төрүзе чогуур 250 хоюндан 255 хураганны бүрүнү-биле камгалап албышаан, эки семис, шырак кылдыр кадарып турар. Кышка баш улур белеткелди база чорудуп, 20 тонна сигенин кезип, 10 ажыг тоннаны кыштаанда аппарып алган. Кышкы одар солуп кежеринге 2 кыштагны бүрүнү-биле септеп, мал адаанга төгер өдекти белеткеп ап турар.

Бо чылын эш Балчийниң кадарган хоюнун эки хүр кыштааныдан хой бүрүзүнден ортумаа-биле 2 килограмм дүктү колхозка берген. Ол, эрткен чылын эки ажылдааны дээш 4 баш хураганны немелде төлевирге алган болгаш өртектиг чүүлдер-биле шаннадып, колхозтуң мурнакчыларының одуруунда чыл-чылы-биле саадып келген.

Н. БЕГЗИ.

Үш чылда 1350 баш өшкү

Сүт-Хөл районнуң Жданов аттыг колхозунуң өшкү кадарчызы эш Сандан-оол ниитиниң мал ажылын хөгжүдери дээш кызымак ажылдап келген.

Өшкүлериниң одарын, ылаңгыя кыжын немелде чемгерилгезин эжижидип, кажаларын септеп, чылыглап ап турар. Эң баштай 423 өшкүну ажаап өстүрери-биле ол хүлээп алган, үш чыл дургузунда 1350 баш чедир өстүрген.

Эш Сандан-оол ийи сараат сигенни бодунун күжү-биле белеткээн, өшкү кажазының септелгезин болгаш чаа кыштагның кылыын доозар чыгадып турар.

М. ДАРЖАЙ.

КОЛХОЗКА ДУЗАЛАМЧЫ КӨРГҮСКЕННЕР

Эрзин районнуң «Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелинге Нарын 7 чыл школазының 5—6—7 класстарының өөреникчилери болгаш башкылары база суурнуң чурттакчы чону 100 ажыг кижи шеф дузаламчызы көргүскеннер.

Шефчилер Талда 15 га черде тараан кукурузаны чүмү-биле кеспишаан силостап берген. Ол ышкаш 60 ажыг кижи Ортаа-Хараганда 13 га арбайның 7 газын кезип сноптааннар.

С. БАЗЫР.

БҮГҮ-ЭВИЛЕЛДИҢ КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ ДЕЛГЕЛГЕЗИНДЕ

„СОВХОЗТАР“ ПАВИЛЬОНУНДА

Бүгү-эвилелдиң кодээ ажыл-агый делгелгезинде «Улустарның найыралы» фонтандан Механизация шөлүнче угландыр чоруткан Төп аллеяның ужунда «Чер ажылы» болгаш «Мал ажылы» деп павильоннарның улуг бажыңнары-биле кожа «Совхозтарның» делгем павильону турып турар.

Ол павильонга келген экскурсантылар бистиң чуртувуска совхозтарны тургускананың болгаш хөгжүткениниң төөгүзү-биле таныжып турар. Хөй-хөй чуруктар, хөй санныг делгирлер болгаш диаграммалар совхоз бүдүрүлгезинің янзы-бүрү адырларының бедик деңнелдиг механизациязын, а ол ышкаш совхозтарның дужаап турары кодээ ажыл-агый продуктуларының хемчээлин делгелгениң экскурсантыларынга болгаш келикчилерге таныштырып турар. Совхозтар болза, күрүнеңиң улуг бүдүрүлгелери болбушаан, тарааны, эштти, дүктү, саржагны, сүттү болгаш еске-даа продуктуларны бүдүреринде дыка улуг бот-деңзини эзлеп турар.

Амгы үеде чуртта 5.140 совхозтар санатынып турар, оларның иштинден 424 совхозтарны кур болгаш курукан черлерде организастаан. Чаа черлерде чорутунган кайгамчык улуг ажыл тараа ажылагыйын шинтпирлиг кодүреринің программазы амыдырында чедишкиннинг боттанып турарының дугайын херечилеп турар. Павильоннуң эң улуг залының ортузунда кончуг чугула саннарны көргүзүп турар. 1955 чылда эрткен чылдынга көөрде совхозтар чазын чажыр тарыыр культураларны 9,2 миллион гектарны хөйну тараан. Кызылтас тарылгазының шөлдери 6 миллион ажыг гектар көвүдээн. Ооң күсели-биле чурт немей миллион-миллион пуд тарааны алыр. Ол бүгүнү 1955 чылдың делгелгезиниң киржикчилери совхозтарның чогаадыкчы ажыл-чорудулгазы тодаргай көргүзүп турар. Оларның түс бүрүзүнүң дуржулгазы практиктиг улуг сонуургалды хайныктырып турар. Тарааны болгаш кодээ ажыл-агыйның еске-даа продукциязын бүдүреринде кыска хуусааның иштинде кайы хире көвүдедип болурун ол көргүзүп турар. Алтай крайның «Романовский» деп чаа ажыл-агыйның чедишкиннерин көргүскен делгиирниң баарынга экскурсантылар үр саадап турарлар. 1954 чылдың мартта ол совхозка 400 кижилер ажылдап чеде берген. Баштайгы чылдың дургузунда олар 20.533 гектар кур болгаш курукан черлерни аңдарган. Баштайгы чазын безин олар барык 5 мун гектар кызылтасты болгаш 127 гектар суланы тараан. Тарытынган шөлдүң гектар бүрүзүнден-не ортумак дүжүт 17 центнер болуп, а чамдык участоктарга ол 25 центнер четкен.

Механизаторлар тарааны чидириг чокка ажаап алыры дээш комбайннарга демир фартуктарны боттары хереглээн болгаш оларны саваң силгикчилериниң адаанга кошканнар. Ол кылыглар чыдышкан тарааны ажаап алырын дыка чиигеткен. Комбайннер бүрүзү хүнде 12 гектар тараа ажаар нормалыг тургаш, 15-тен 29 гектар чедир тарааны боттарынын машиналары-биле ажаап турган. Коллективтиң найыралдыг ажылы баштайгы чылында безин совхозка 2.500 мун рубль олча-ажыкты берген.

Омск областың «Черлакский» совхозунуң делгиири экскурсантыларга база дыка солун болуп турар. Ол ажыл-агыйны чоокка чедир-ле чүгле хой ажылдыг кылдыр санап турган. СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң соонда совхозтуң коллективи 16,5 мун гектар чаа черлерни аңдарган болгаш аңаа колдуунда чазын чажын тарыыр кызылтасты тараан. Чаагай дүжүт өскен: 1954 чылда тарылганың гектар бүрүзүнден-не 24,6 центнер тарааны ажаап алган. Тускай эртемниглер совхозтуң бүгү ажылчыннары-биле кады шөлдерге агротехниканың долу комплексизин ажыглаан. Хөрүүнү, тарылганы ажылдап кылырының, тарылганы ажаарының болгаш дүжүттү ажаап алырының мурнакчы аргаларын олар чүткүлдүг нептереткеннер. Ажыл-агыйның чаа адырынга — хову ажылынга ол совхоз чедишкиннерни чедип алгаш, хой ажылын хөгжүдериниң талазы-биле база хожудаваан. 22.000 хойларның түс бүрүзүнден-не 5,08 килограмм нарын чиңге дүктү алган. 1954 чылда совхозтуң орулгазы 15.749 мун рубль болган.

Өске-даа совхозтарның делгиирлеринде өөренип алгы дег үүлдер хөй. Чижээ, Челябинск областың «Буранный» совхозунуң делгиринде механизастаан шаңның хевирин көргүскен. Ол шаң бодунуң тургузуунуң талазы-биле нарын эвес-даа бол, кончуг ажыктыг. Шаңга ажылдаар 36 кижи мурнунда 155 кижи негетинип турган ажылдың ындыг хемчээлин күүседип турар. Ындыг янзылыг шаңнар ол ажылагыйда—алды.

Мал ажылдыг мурнакчы совхозтарның чедишкиннерин болгаш дуржулгазын тускай залда көргүскен. Малдың быжыг чем суурун тургускан болгаш сүттү хөйну саап алганы-биле алдаржып турар. Алдыы-Иртыштың үрелиг мал совхозунуң делгиири бар. Ол ажыл-агыйның саар инектерин июньдан эгелээш октябрьга чедир тургузу ажаалдага таарыштыр азырап турар. Ол үеде малды ногаан чемнер-биле немей чемгерип турар. Хонукта инек бүрүзүнге 50 килограмм чедир чулуктуг чемнерни берип турар.

Ол чемнериң аразында кол чүве кукуруза болуп турар. Совхозта ооң тарылгазы 200 гектар четкен. Оларның иштинден 20 гектарны малга немелде чем кылдыр бээри-биле ногаан конвейер кылдыр ажыглап турар.

Ол ажыл-агыйда кукурузаны тарып өстүрүп турары Сибирьниң байдалдарында база ол чедишкиннинг үнүн шыдаарын көргүзүп турар. Эрткен чылын совхоз кукурузаны дөрбелчин-уяланчак арга-биле тараан. Ол культураның тарылгазының гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 6.470 мал чеми единицалар алдынган. Кукуруза эки чемгиринің талазы-биле мал чеми еске кандыг-даа культуралардан дыка ажыктыг дээрзинге малчыннар бүзүреп турар. Малдың чем суурунуң дугайында хүн бүрүнүң сагыш салыышкыны, малды шын ажаап-тежээп турары кызыл ховунуң уксаалыг 600 инектериниң түс бүрүзүнден чылда ортумаа-биле 4.334 килограмм сүттү саап алыр арганы ажылагыйга берген.

Москва областың «Красная пойма» совхозун база ында калбаа-биле көргүскен. Ооң фермаларында кара-шокар уксааның 1.114 инектери санатынып турар. Оортан Москванын ажылчы чоннарынче хүн-бүрү 10 мун килограмм сүттү чорудуп берип турар.

«Красная пойманың» малчыннары шыктарны болгаш одарларны эжижидер дугайында сагыш салыышкынын илередип, чер кургадырының талазы-биле ажылдарны боттандырып, тарымал сигеннерни минералдыг болгаш органиктиг удобрениелер-биле немей хандырар чоруктту ажыглап турар. Сиген тарылгаларын киириштирип тургаш мал чемин хөйну ажаап ап турар. Сөөлгү чылдарның дургузунда совхозта сиген дүжүдү гектардан-на 22 турганындан 38 центнер чедир өскен.

Мал ажылының фермаларын механизастаар талазы-биле совхоз улуг ажылдарны чорудуп турар. Ол чорук малчыннарның күш-ажылын дыка чиигедип, ажыл-агыйның орулгалыг болуруйга чаагай саълдарлыг болуп турар. Мал чемнерин сөөртүрүн механизастааны безин чыл дургузунда 2,17 мун рубльди, а малдың автосургарылгазы — 44 мун рубльди камнап алыр арганы совхозка берген. Эрткен чылын «Красная пойма» совхоз кукурузаны бир-ле дугаарында тараан. 1000 тонна ажыг кукурузаны силостаан. Совхозтуң коллективи малдың чем суурун калбартып, малды чемгерерин эжижитпишаан, бо чылын инек бүрүзүнден-не ортумаа-биле 4.500 килограмм сүттү саап алыр дээш демисежип турар.

Малчыннар малдың быжыг чем суурун тургузарының дуржулгазын өөренишаан, Чернигов областың «Тростянец» деп үрелиг мал ажылдыг совхозтуң ажылы-биле тодаргай таныжып турар. Чаягаар бүткен шыктар болгаш одарлар чок болганындан ол совхоз ногаан конвейерниң системазын чедишкиннинг ажыглап, ооң-биле кады үрелиг бедик продуктулуг малдарны өстүрүп турар. Совхозта 400 гектар шөлдү өзлеп турар ногаан конвейерни боттуг организастаанының күсели-биле мыйыстыг бода малдың бүгү коъданы ында шыктыг чемнер-биле хандыртынып турар. Янзы-бүрү хуусааларда тараан кукуруза тарылгазы, чаңгыс болгаш хөй чылдарда үнер сигеннер, бахча болгаш бобовый культуралар ногаан конвейерде улуг үлүг хуулуг болуп турар. Бо чылын совхоз 2,5 мун гектар кукурузаны тараан. Ол чорук малдың тургузу азыралын эжижидип тургаш, малдың баш санын көвүдедиринге, ооң үрелиг шынарларын эжижиринге болгаш продуктулуун соксаал чок өстүреринге эң эки таарымчалыг байдарларны тургузар. Ам безин совхоз коъданында саалда үезинин дургузунда ортумаа-биле тус бүрүзүнде 6 мун, а тергиннери 8 мун килограмм сүттү берип турар 100 ажыг инектериг.

Киев областың «Киевский» деп хаван семирти азыраар совхозунуң дуржулгазы кончуг солун: ук ажыл-агый мал чеми свекланың бедик дүжүттерин ап турар болгаш аъш-чем үлетпүрүнүң бүдүрүлгелериниң болгаш хоорайның столоваяларының артынчы үүлдерин хаваннарны семирти чемгереринге хөйну-биле ажыглан турар. Ында хаваннарның хонукта деңзизиниң немей өзүлдези 600 грамм ажыр турар. 1954 чылда ол ажыл-агый 2.712 мун рубль орулганы алган. Совхоз ногаан чемге хереглээр күзүн чажын тарыыр көктараанын чаңгыс тарылгазындан: күзүн, чазын ийи дүжүттү ап турар.

«Техниктиг культураларның совхозтарының» залында Казах ССР-ниң «Пахта-Арал» деп хөвең ажыл-агыйының чуртта сураглыг ажыл-агыйы бодунуң чедишкиннерин көргүзүп турар. Ында хөвеңниң дүжүдү чыл бүрү бедип турар. 1954 чылда 5200 гектар шөлдүң түс бүрүзүнден-не ортумаа-биле 35,1 центнер хөвеңни алган. Эрткен чылын ажыл-агыйның орулгазы 14.406 мун рубль болган. Ооң аңгыда ажылчыннар болгаш албан хаакчылар 6 миллион ажыг рубль шаннадларны алган. Ол совхоз хөвең ажылдыг тускай ажыл-агый болбушаан, мал ажылын база хөгжүдүп турар. Ында 20 мун хойлар бар. Чыл дургузунда хой бүрүзүнденне 3,6 килограмм дүктү кыргып ап турар.

Алтай крайның улуг шөлдерде чигир свеклазын өстүрүп турар Алейск совхозунуң делгиири база дыка солун. Ол культураның дүжүдү ында гектардан-на 235 центнер четкен. Алтайның байдалдарында чигирлиг дазылдарның ындыг бедик дүжүдүнүң чыылдазы агротехниканың мурнакчы аргаларын ажыглаанының ачызында болдунар аргалыг апарган. Алтай крайга чигир свеклазын калбаа-биле нептерелириниң улуг аргаларының барының дугайын Алейск совхозунуң дуржулгазы херечилеп турар.

Ынчалзажок свекла совхозта карачаңгыс культура эвес. Ында тараа культураларын өстүрүп, мал ажылын база хөгжүдүп турар. Свекланың сывын болгаш свекла чигириниң бүдүрүлгезиниң артынчыларын мал чеми кылдыр ажыглап турар. 1954 чылда совхоз инек бүрүзүнден ортумаа-биле 3466 килограмм сүттү алган. Хойдан дүк кыргылдазы ортумаа-биле 6,5 килограмм болган. Күрүнеге 53640 центнер тарааны, 11926 центнер сүттү, 1625 центнер эштти, 64,6 центнер дүктү дужааган. 1954 чылдың дургузунда совхозтуң орулгазы—2.600 мун рубль болган.

Москва чоогунуң «Суттарылганың Люберецк ховулары» деп совхозу тараа шөлдери удобрениелээринге Москванын агыш чыдар суун ажыглап турар. Совхозтуң ногаажылары 215 гектар шөлдүң түс бүрүзүнден-не 455,6 центнер капустаны ажаап алган болгаш парник рамаларындан-на 13 килограмм помидорну чыып алган. Ногааларны болгаш мал ажылының продукциязын сайгарганындан совхоз 5.146 мун рубль орулганы алган.

Делгелгеде көргүстүнген совхоз бүрүзүнүң делгиирлери совхозтарның чер болгаш мал ажылында мурнакчы аргаларыбиле, экономиктиг көргүзүглери-биле тодаргай таныжар арганы делгелгениң көрүкчүлериниге берип турар.

Хүн-бүрү эртенгиниң 9 шактан эгелээш орай кежээге чедир павильонга хөй-хөй экскурсантыларны көрүп болур. Олар бөлүк-бөлүк болгаш түс-түс болуп алгаш делгээн материалдарны өөренип турарлар. Акы-дуңма республикаларның кодээ ажыл-агыйының мурнакчыларының ужуражыышкыннары аңаа үргүлчү болгулап турар. Кодээ ажыл-агыйның чаартыкчылары дуржулгазы-биле солчуп, ботбодунга сүмелерни бержип, чаа чүвеге өөренип ап турарлар. Бо чайын «Совхозтар» павильонунга 100 мун ажыг экскурсантылар чораан.

Г. СТЕПАНОВ,
Делгелгеде «Совхозтар» павильонунуң директору.
А. ГРИШАЕВА.

Чаа өөредилге дооскан аныяк артистерниң ажылдаарынга таарымчалыг байдалды тургузар

Ленинградтың Островский аттыг театр институдун бо чылын әлээн хөй бөлүк тыва студентилер өөренип дооскаш, Тыва областың национал театрынга ажылдаары-биле чедип келгеннер. Олар болза театр талазы-биле дээди өөредилге черин Тыва областан бир дугаарында доозуп, тускай эртемин чедип алган аныяк артистер болуп турар. Театрның дээди өөредилгезин чедип алганы дээш төрөөн Коммунистиг партияга, Совет чазакка түрүктүн ханызындан өөрүп четиргенин олар илереткеннер. Бөлүк студентилер өөредилгезин чедиишкинниг дооскаш, артист аттарны чедип ап, облазының ажылчы чоннарынга ойнап бээри-биле чаныс келген чорук областың чурттакчыларынга өөрүнчүг болгаш сонуургаачыг болган.

Чурттун улуг дээди өөредилге черлериниң бирөөзи болур Ленинградтың театр институдунга беш чылдарның дургузунда өөренип алган уран-чүүл эртемнерин чоннага чедиишкинниг сонуургадып көргүзер, ыраккы Тыва областан чедип келген студентилерни эки өөредир, кижизидер дээш ол өөредилге черинин башкы коллективиниң кызымаккай ажылдазынга, улуг сагыш салышкынынга харыы кылдыр, оларның чагыг идегелдерин боттарының практиктиг чогаадыкчы ажылдарының чедиишкиннери-биле шынзыктырар деп улуг күзел аныяк артист бүрүзүнүң сеткил-сагыжынга сиңиккен.

Ынчаарга беш чылдарның иштинде өөренип алган тускай эртемин чөп ажыглаары, совет уран-чүүлдүң чедиишкиннеринин областың ажылчы чоннарынга чедиишкинниг сонуургадып көргүзери, театрның дуржулгалыг артистериниң болгаш уран-чүүл удуртукчуларының дузазынга хүн-бүрү даянмышаан, чогаадыкчы өзүу-биле мергежилдиг ажылдаары аныяк артист бүрүзүнүң мурнунда турун турар кол сорулга болур.

Чүгле өөредилге доозуп, школа сандайларындан чаа чедип келген аныяк артистериниң чедиишкинниг ажылдаары оларга болдунар-ла таарымчалыг байдалдарны сагыш човангыр өзү-биле тургузарындан дыка хамааржыр. Ындыг турбуже, областың национал театрының дирекция чери (эш Егоров) бо талазы-биле ындыг-ла чугула кичээнгейни салбайн турар. Аныяк артистер кажан чедип келгенде директор эш Егоров оларның кижи бүрүзү-биле беседа-ны-даа кылбаан, театрның доктаамал кадр-жаан артистери-биле, уран-чүүл удуртукчулары-биле оларның өзулуг эш-хууда коллективтиг ужуражылгалын-даа организаставаан. Институттун доозукчулары обласка ээп чаныс келгениниң бээр ийи айлар ажыг турар, ынчаарга доктаамал чурттаар черлер-биле оларны амга чедир хандырбаан, бо студентилер өөредилгезин 1955 чылда доозары билдингир турган түве төлээде, оларның чурттаар орап-баа-жыңнарың белеткээр дугайында областың культура эргелели-даа, театрның дирекциязы-даа баш бурунгаар сагыш салыр ужурлуг турган.

Театрның уран-чүүл удуртукчузунун (кол режиссёр эш Меркулович) талазындан аныяк артистер-биле ажылдап эгелээнинде чамдык четпестер бар. Чижээ, чаа артистер баштайгы практиктиг ажылче бо чылдың сентябрь 1-де эгелеп киргеннер. Ынчаарга ажылга чаа кирген аныяк кижилер-биле ажылдаарыныче улуг кичээнгейни салыр турбуже кол режиссёр эш Меркулович ону шоолуг-ла херекке албайн барган. Бир дугаарында районнарга барып ойнаары-биле ажылдап эгелээн хүнүнден бээр олар концертке белеткеним, бо аразында колдуунда боттары ажылдап келгеннер, а кол режиссёрнун оларга арга-сүмези, практиктиг дузазы кончуг эвээш. Оларның концерттерге ойнап кедер хептериниң шынары дыка багай. Аныяк артистер боттарының баштайгы чогаадыкчы ажылының бирги хүннеринден эгелээш таарымчалыг ажылдаарынга бо бүгү четпестер дыка моондактан турар. Чижээ, доктаамал чуртталга чери чок болганда концерттиң дараазындагы репетициязынга хуузунда белеткенир арга оларда чок болуп турар.

Кызыл хоорайның болгаш районнарның чурттакчылары аныяк артистериниң чаа концерттерин, шиилерин көөрүн дыка күзеп турарлар, ынчаарга оларның чаа концерттерин сентябрь 10-га чедир белеткээш, областың барыын талакы районнарынче аныяк артистерни ойнадып чорудар турган. Ындыг турбуже, оларның белеткелин ооңум организастаан ужурунда чаа артистериниң көдээже—районнар төптеринче, колхозтарже, совхозтарже, МТС-терже, школаларже оюн көргүзүп үнери сентябрь 19-ка чедир сонгаарлап келген. Оларның концерттериниң программазында дыка солун номерлерни киирген, ынчалзажок, тыва дыл кырында номерлериниң программада арай эвээш киргени хомудаанчыг.

Өөредилге черин чаа доозуп келген аныяк артистерге таарымчалыг байдалды тургузарынче, оларның ажылынга бүгү таланың практиктиг дузазын хүн-бүрү көргүзеринче болгаш мергежээн артистериниң дуржулгазынга оларны өөредиринче чугула кичээнгейни салыр, болза, театрның артистериниң ойнакчы составын бызыглаарынга, театрның чогаадыкчы уран-чечен ажылын чаа сезонда улам-на экижидеринге идигни бээр ийик.

Национал театрның чаа келген аныяк ажылдакчыларының ажылдаарынга таарымчалыг байдалды сагыш човангыр өзү-биле тургузары театрның директору эш Егоровтан негетинип турар.

А. АЛЕКСЕЕВ.

Колхозчуларның культурлуг негелдезинче кичээнгей салыр

Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери чаа клубту тудуп, ацаа эргежок чугула дериг-херекселдерни четчелеп тургускан. Ындыг болза-даа ол клуб колхозта культураның өзулуг одаа болуп шыдавайн турар. Клубта номчулга залы чок, аныяктарның бот-тывынгыр уран-чүүл бөлгүмнери чок, колхозчулар ортузунга концерттер көргүзүглери болбайн турар. Ол ышкаш лекция, илеткелдер номчутунмастаан.

Клуб эргелекчизи эш Оолак бодунун ол харыысалгалыг ажылын багай күүседип турар, сөөлгү үеде ол клуб шуут ажыттынмастаан, үргүлчү шоочалыг турар апарган. Клубтун сонгаларының шили, уран-чүүлдүң хереклери үрелип, бүстүп, чамдык хылдыг музыка хереклер амыхуу кижилериң ажыглалында турар.

Культура-массалыг ажылдарны экижидеринче колхозта комсомол комитениң секретары эш Саанчык болгаш партия организациязындан база-ла кичээнгей салбаан.

Ол ышкаш Калинин аттыг колхозтуң баштаар чери (даргазы эш Дакпай) чаа клуб тудары-биле каш-даа чыл улаштыр шиитпирлеп келген болза-даа, ол шиитпирлер амдыгаа чедир түннел чок. Колхозка район төвүнден кинолар хаая кээп үнгүлээр боордан башка, өске культура-массалыг ажыл чорутунмайн турар.

Үстүнде колхозтарда культура-массалыг ажылдарны экижидеринче Чыргакы көдээ Совединиң даргазы эш Бора-Кеже, районнуң культура килдизиниң эргелекчизи эш Балашкин оларның кичээнгей салыры негетинип турар.

С. ШАҢЧЫ.

Культура-чырыдыышкын албан черлерин кышка белеткээр

Ажылчы чоннарның коммунистиг кижилдилгезиниң болгаш культурлуг дыштанылгазының хөрөөнге улуг ужур-дузалыг культура-чырыдыышкын албан черлериниң кышка белеткели Барыын-Хемчик, Бай-Тайга районнарда багай чорун турар.

Эрткен чылдың кыжынында Барыын-Хемчик районнуң Аянгатыда, Ак-Довуракта, «Барлык» совхозта болгаш Кызыл-Мажалык МТС-те көдээ клубтар кышка белеткел чок, оттулар ыяш-биле хандыртынмаанының ужурунда барык-ла бүгү кыштын дургузунда ажылдавайн, шоочалыг кыштааннар. Шак ындыг чорук бо чылдың кыжынында база-ла катаптаарынга чоокшулап турар.

Культура-чырыдыышкын албан черлери доктаамал ажылдазар ужурлуг. Ол дугайын ажылчы чон негеп турар. Ындыг турбуже Барыын-Хемчик районда культар, номчулга бажыңнары кышкы үеде эки ажылдаарынга белеткетинмээн. Ылаңгыя «Комсомол 30 чылы» колхозта клубту (эргелекчизи эш Карзаков) септээрибиле хаттанындан бээр 2 ай ажыг турар, а херек кырында септелге-даа чорутунмаан. Кызыл-Мажалык МТС-тиң клубунун соңгалары шилдетинмээн. Ак-Довуракта клубтуң белеткезе чогуур 100 кубометр ыяжы ам-даа чок.

Ол районнуң культура килдизиниң эргелекчизи эш Соратникова библиотекаларның болгаш клубтарның кышка белеткелин организастаарынче сагыш салбайн, партияның, Советтерниң, ажыл-агыйның чер-чер организацияларының удуртукчулары-биле харылзаа тутпайн турар. Эш Соратникова ол районда көдээ клубтарның, библиотекаларының санын безин билбес. Ол ажылга киргениниң бээр эрткен 9 айларның дургузунда «Большевик», Ворошилов аттыг колхозтарда библиотекаларны эш Соратникова барып көрбээн. Ол болза, бодунуң удуртуп турары ажылдакчылар-биле харылзааны багай тургускан. Шак ындыг удуртукчунуң ажылының эки үре-түннели көзүлбейн турары ынчангаш кымга-даа билдингир эвес чүвебе?

Ол ышкаш Бай-Тайга районда культура чырыдыышкын албан черлериниң ажылы экиживейн турар. Эрткен чылдың кыжынында Мугур-Аксы, Бай-Тал көдээ клубтар ажылын база-ла соксаткан турган. Ам ол клубтарның эргелекчилери безин чок. Кышка белеткел доозулбаан.

Ол районнуң культура бажыңының директору эш Адыг-оол сентябрь дугайын бо чылдың майдан бээр чугаалап келген, а херек кырында ажыл доозулбаан. Ында оттулар ыяш шуут дүжүртүнмээн. Районнуң көдээ клубтарының болгаш библиотекаларының оттулар ыяжы белеткетинмээн.

Ол районнуң культура чырыдыышкын килдизиниң эргелекчизи эш Долких бодунуң хүлээлгезин күүседип шыдавайн турар.

СЭКП Барыын-Хемчик болгаш Бай-Тайга райкомнары болгаш райкүүскомнар идеология ажылының ол чугула участоктарының ажылын экижидеринче чогуур кичээнгейни салыры негетинип турар.

С. АЛЕЕТ.

Кино-чуруктарны камгалаар талазы-биле кино механиктериниң харыысалгазын бедидер

Сөөлгү чыдарда областың ажылчы чоннарынга кино көргүзүглери элээн экижээн. Ынчалза-даа областың көдээ чурттакчыларынга кино көргүзүглери негелденің чогуур деңнелин хандырбайн турар. Ылаңгыя областың көдээ черлеринге чамдык чаа киноларны четпейн турар.

Бо чылдың эгезинден сентябрь 1-ге чедир 73 чаа киноларны область алган, оларның дыка хөйү ийи-ийи хоолгалыг келгилээн.

Ол бүгү киноларның чамдыызы кино механиктериниң харыысалга чогу-биле көдээниң чурттакчыларынга көргүстүнмейн барган.

Чыл эгезинден бээр эрги болгаш чаа 72 кино-чуруктар үрелип баксыраан, оларның иштинде 17 кино чуруктарның чамдык кезектери болгаш тайылбыр бижиктиг черлери лентилерден үстүп калгылаан болган. Ынчангаш олар экранга үндүрер аргажок болуп казытынган.

Кино лентилерин камныг ажаавас механиктерге административтиг хемчеглер көргүспейн турар. Каа-Хем районнуң Сизим суурда кино механиги эш Елохов бо чылын 4 кино-чуруктарны үрелиишкинге таварыштырган, оларның ийизи («Чер», «Алеша Птицин аажы-чанын эдиктирип ап тур» деп кинолар) экранга шуут үнмес кылдыр үрелген. Ол механик бодунга хөй кино чуруктарны үр тудуп турар.

Бии-Хем районнуң Туран хоорайда кино механиги эш Нугис 4, ол-ла районда эш Петеримов 2 кино-чуруктарның үрелиишкинин болдурганнар. Өвүр районнуң Хандагайтыда кино механиги эш Чимит-Дамба 2 кино-чуруктарны үрелиишкинге таварыштырган болгаш 3 кино-журналдарны шуут чидирген. Кызыл районнуң Эдегес-Аксы суурда кино механиги эш Бородин 5 кино чуруктарның үрелиишкинин болдурган.

Шак ындыг харыысалга чок ажылдап турар механиктер-биле ол районнарның культура килдистериниң эргелекчилери аная-ла эптежип турарлар. Ол ышкаш облкинофикация килдизи кино-чуруктарның үрелип турар чылдагааннарын сонуургавайн, ындыг чуруктарны болдурбас талазы-биле кино механиктериниге дуза көргүспейн турар.

Чамдык районнарның культура килдистериниң эргелекчилери кино аппараттарын болгаш лентилерин камныг ажаарынга сагыш салбайн турар. Ылаңгыя Кызыл районнуң культура килдизиниң эргелекчизи эш Грязев кино аппарадын механик чокка тергеге салгаш ырак черлерже чорудун турган. Ооң түннелинде кино аппараттарының кезектери үрелип турган фактылар бар.

Чамдык киноларның экраннарга үндүрер аргажок болуп турарының кол буруузу кино механиктериниге өнаажып турар. Олар болза, кино лентилерин кам чокка ажаап, үзүк болгаш самдар лентилерлиг киноларны шынар чокка үндүрүп турарлар.

Районнарның культура килдистери болгаш облкинофикация чери шак ындыг четпестер-биле шыңгыы демисежип, чонга кино көргүзүглерин организастаарын үндезини-биле экижидери чугула.

В. ПАРХОНОВ.

ОРУКТАРНЫ ҮЛЕГЕРЛИГ ТУРГУЗАР

Орук тудуушкуну эгелээн

Тожу район областың кыдыг районнарының бирөөзи. Кызыл хоорай-биле болгаш областың өске-даа районнары-биле Тожу колдуунда агаар оруу-биле харылзажып турар. Орук харылзааның мындыг чаңгыс талаланчак байдалы районнуң экономиктиг болгаш культурлуг хөгжүлдезинге улуг идиг бербейн турары билдингир.

Бо бүгүнү барымдаалаан Тожу районнуң ажылчы чоннары Тоора-Хем суурга чедир автомашиналар саат чокка маңнап турар орукту кылыр дугайында саналды үндүрген. Чоннуң ол эгелекчи саналы ам ажыл херек кырында күүсетиниң эгелээн. Тоора-Хем-биле Кызыл аразының оруу ийи әәлчег-биле эгелээн турган.

Орук кылырының баштайгы әәлчәәниң ажылы мооң мурнунда чылларда-лаа Кызылдан Кызыл-Таштыг участоктуң девискәәринге чедир үргүлчүлээр ужурлуг. Ынчаарга ол ажыл ам үеде чедиишкинниг чоруп турар. Орук тудуунга районнуң ажылчы чоннары улуг сорук кириишкин-биле ажылдап турар.

Бо ажылга Кызыл-Таштыг участогунуң ажылчыннары база идепкейлиг киржип турар. Орук тудуунда аар болгаш хөй күш үнер ажылдарны күүседирип оларның үлүүнге таваржып турар, ынчаарга олар улуг бергелер турза-даа боттарының мурнунда салдынган сорулгаларны чедиишкиннинг шиитпирлеп турарлар. Районнуң ажылчы чоннары олар-биле дем каттыжып алгаш, доктаатынган планны чедиишкиннинг күүседирин чедип алган.

Район организациялары орук тудуунда ажылдап турар кижилерни эргежок чугула дериг-хереклерлер-биле болгаш аъш-чем-биле доктаамал хандырып, оларның ажылдамыдыралынга таарымчалыг байдалды тургускан. Орук тудугжуларының ортузунда партияның полит-массалыг ажылы эки организастатынган. Ында лекция, беседа болгаш солун номчулгалары үргүлчү чоруп турар.

Ажылчыннарның болгаш бригадаларының аразында социалистиг чарыш калбарган. Партияның XX съездизинге күш-ажылчы чедиишкиннер-биле ужуражыр дээш орук тудугжулары Кызыл-Таштыг — Тоора-Хем аразының оруун октябрь 1-де доозар.

Б. КОЛ.

Машина оруу багай

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхоз район төвүнден 45 километр ырак черде—Ак-Туругда турар. Ак-Туругдан Молотов аттыг колхозту таварты район төвүнче кирген оруктуң байдалы кончуг багай.

Ылаңгыя бо ийи колхозтуң аразында орук сөөлгү үеде дыка баксыраан. Орукту чаъс суу үреп, оңгул-чиңгил кылып каан болгаш малгаш бажын ашкан. Малгаштыг черлерде көвүрүглер чок. Бо оруктан эрткен автомашиналар малгашка дүжүп, үрелип турар. Ак-Туруг-биле Булун-Терек аразының оруу чаъс чагган соонда 4—5 хонукта шуут чоруур арга чок болуп турар.

Молотов аттыг колхозтуң девискәәри болур Кара-Булун болгаш Терезин кежиглерде көвүрүглер кылдынмаан. Ленин аттыг колхозтуң девискәәринде — Элезиниг-Алаакта көвүрүг чок, ынчаарга Серлиг-Кежигде бар багай көвүрүглеп машина хамаанчок, терге-биле безин кежери берге.

Колхозтар аразының болгаш район төвү-биле орук харылзааның мындыг янзы байдалы ажыл-агыйга улуг шаптыктыг болуп, ылаңгыя тараа ажаап алышкынының чугула кампаниязының үеинде ар-гыжылгага дыка бергедәәшкинни таваштырып турар. Районнуң орук килдизи (эргелекчизи эш Дукар), Ак-Туруг болгаш Булун-Терек көдээ Советтери, а ол ышкаш бо талазы-биле онза сонуургалдыг Ленин аттыг, Молотов аттыг колхозтарның баштаар черлери ады үнген оруктарны септедир дугайында хемчег албаан.

Орук килдизиниң эргелекчизи эш Дукар районнуң иштинде оруктарны, көвүрүглерни септедир дугайында тодаргай хемчегдерни албайн, бо талазы-биле көдээ Советтерге болгаш колхоз баштаар черлерингe дуза көргүспейн келген. Ады үнген оруктарны септээр, чаа көвүрүглерни тудар дугайында түннел чок шуугаазыннарга төнчүнү салыр, сөстен ажыл херекче шилчиир дээш хамаарышкан организациялар шиитпирлиг ажылдаза чогуур.

Оруктар болгаш көвүрүглер септелгезинге көрдүнген акша-хөрөңгини чөп ажыглаар төлээде орук септелгезинче эгелеп кирери болгаш оларны автомашиналар саат чок маңнап турар кылдыр септээн турары негетинер.

М. ӨЛЧЕЙ-ООЛ.

Орук септелгезиниң темпизин дүргедедир

Орук септелгезин чорударынга колхозтар болгаш көдээ Советтер идепкейлиг киржир хүлээлгелиг. Бо талазы-биле Кызыл районнуң «Совет Тыва» колхоз чамдык ажылдарны чоруткан. Колхозта орук септелгезинге ажылдаар бир бригада организастатынган.

Бригада Хая-Бажы биле Көк-Тей аразында оруктуң септелгезин чорудун, эрги көвүрүглериниң ыяштарын чаа ыяштар-биле селээн. Бо ажылга Көк-Тей көдээ Советти база киришкен. Үстүнде кылдынган чамдык ажылдар кызза чогуур улуг ажылдарның чүгле эгези болур.

Хая-Бажы биле Көк-Тей аразының орук септелгезин далаш-биле чоруткан. Ооң түннелинде септетинген оруктуң шынары багай болгаш чогуур негелдезинге чедир септетинмээн. Ылаңгыя пором-биле Хая-Бажының аразында орук дыка багай. Ол оңгарлыг болгаш малгаштыг болганындан автомашиналар дүрген чорбайн турар.

Ынчаарга бо орукту автомашиналар саат чокка маңнап турар кылдыр септеп ап болур арга бар. Ооң септелгезинге улуг ажылдар болгаш хөй күш негетинмейн турар. Бо ажылдарны күүседип кириптеринге чүгле хамаарышкан организациялардың ажыл-ишчи инициативазы негетинип турар.

Хая-Бажында Салдам поромунуң ажылы ам-даа чурумчутунмаан. Пором, көдээ ажыл-агыйның чугула кампанияларының үеинде— часкы тарылга болгаш тараа ажаап алышкынының үеринде чүгле доктаамал шактарда ажылдап, эртен орай, кежээ эрте ажылын соксадып турар. Поромнап кежериниң хөлезизи улуг.

Районнуң орук килдизиниң эргелекчизи эш Глушков, килдистің бухгалтери эш Еремеева поромнуң хөлезизин боттарының кара туразы-биле чүнү-даа барымдаалавайн улгаттыр доктааткан. Поромнуң ажылдакчылары чорумал кижилерни болгаш автомашиналарны кежирерде үр маңадыр азы оон кедерезе кежирбейн базар чүүлдер бар.

Бо илерээн четпестерни шиитпирлиг узуткаарда айыткан оруктуң септелгезин дүргедедирин, септелгелериң шынарын экижидерин чедип алыры чугула.

С. ДОНЗУМ.

Райкүүскомнар секретарларының ролюн бедидер

Ажылчы чоннар депутаттарының районнар Советтериниң күүсекчи комитеттери болза, районнуң мурнунда салдынган ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң сорулгаларын, ылаңгыя көдээ ажыл-агыйның күштүг көдүлүүшкүнүнүң талазы-биле партияның болгаш чазактың төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дээш ажылчы чоннарның ортузунга организакчы болгаш мобилизакчы ажылдарны чорудун турар. Ол ажылдарны чорударынга, ылаңгыя Советтериниң организас-массалыг ажылдарын экижидеринге райкүүскомнар секретарлары база-ла организакчы рольду ойнап турарлар. Оларның ажылы нарын болгаш хөй талаларлыг. Кайдала райкүүском секретары бодунуң ажылын ханы билири-биле хөделип ажылдап турар болдур, ол болза, район Совединиң организас-массалыг ажылын экижидеринге ажыл-агый, культура тургузуушкунунга удуртулганы улам тодаргай болдурарынга бодунуң улуг саалдарын чедирер.

Бистиң областың чамдык райкүүскомнарының секретарлары боттарының хүлээлгелерин чедиишкиннинг-биле күүседип турарлар. Маңаа чижек кылдыр өвүрнүң райкүүском секретары эш Шагдырны көргүзүп болур. Эш Шагдыр ол райкүүскомнуң секретарынга элээн каш чылдарда улаштыр соңгудуп келген. Бо үениң иштинде бодунуң ажылынга ол дыка экижидилгелерни чедип алган. Ол болза, райкүүскомнуң болгаш көдээ Советтериниң организас-массалыг ажылы улам бедик деңнелдиг болзун дээш чүткүлүг ажылдавышаан, райкүүскомнуң херек эмгелелин экижиткен.

Райкүүском секретары эш Шагдырның ажылында бир дуржулгалыг тала болза, ооң шиитпирлер күүселдезинче онза кичээнгейни салып турары болур. Район Совединиң сессиязының болгаш райкүүском хуралдарының үндүрген шиитпирлерин күүседикчилерже 2—4 хонуктан озалдатпайн чорудун турар. Ынчангаш ол шиитпирлериниң күүселдезин организастаар ужурлуг харыысалгалыг ажылдакчылардан информацияларны чогуур үеинде ап, ол дугайында айтырыгларны сессияларга болгаш күүскомнуң хуралдарынга чугаалажыры-биле киирип турар. Ынчангаш өвүр райкүүскомнуң болгаш сессияларның үндүрүп турган шиитпирлери колдуундала күүсетинген.

Эш Шагдыр бодунуң талазындан райкүүскомнуң килдистериниң болгаш көдээ Советтериниң практиктиг ажылынга хүн-бүрү дузаламчыны болгаш контрольду экижиткен. Көдээ Советтериниң сессияларының болгаш күүскомнарының райкүүскомга киирип турар протоколдарын үргүлчү овааарымчалыы-биле номчуп, ында бижитинген дилегларни хандырып бээринче улуг кичээнгейни угландырган.

Райкүүскомнуң облкүүскомче чорудун турар документилери чогуур үеинде кээп турар болгаш оларны бижип турары эки.

Херек эмгелели Бай-Тайга райкүүскомда элээн экижээн. Ол күүскомнуң секретары эш Өлзей бодунуң онаашкан ажылынга кызымаккай чоруун көргүзүп келген. Сессияларга болгаш күүском хуралдарынга тургузар айтырыгларны активтиг дузаламчызы-биле кичээнгейлиг белеткеп, чугаалашкан айтырыглар талазы-биле илеретинген четпестерни узуткаарынче угланган шиитпирлериниң күүселдезин черчерге организастаарынга активти киришпирип турар. Эш Өлзей ылаңгыя район Совединиң депутаттары-биле болгаш доктаамал комиссиялары-биле харылзааны быжыглаан.

Ол ышкаш боттарының онаашкан ажылдарын Каа-Хем райкүүскомнуң секретары эш Чернышева, Чаа-Хөл райкүүскомнуң секретары эш Дугар-оол, Таңды райкүүскомнуң секретары эш Попов олар багай эвес күүседип келгенин демдеглээри чугула.

Чамдык райкүүскомнарның секретарларының ажылында экижидилгелер бар болза-даа, а чамдык райкүүскомнарның секретарлары боттарының ажылын эде тургузуп ап шыдавайн турарлар. Ол ажылга соңгуткан чамдык эштер ажылга инициативтиг чоруун көргүспейн, чүгле райкүүскомнар даргаларының болгаш оларның оралакчыларының айтыышкынын манап ажылдаарынга чаңчыгын турарлар. Маңаа Барыын-Хемчик, Сүт-Хөл, Кызыл райкүүскомнарының секретарлары эштер Киров, Лопсан, Арыштаева олар хамааржыр. Ылаңгыя Барыын-Хемчик райкүүскомнуң секретары эш Киров ол ажылды эки кылып болур белеткелдиг хирезинде-ле күженнишкин чокка ажылдап, амыдыралдың ханызынче кирбейн турар. Көдээ Советтериниң ажылынга практиктиг дуза көргүзерин ол орадашпайн келген. Ынчангаш ол районнуң көдээ Советтериниң хөй кезиинде херек эргелели болгаш организас-массалыг ажыл багай тургустунганы анаа-ла таварылга эвес.

Райкүүском секретарлары болза, анаа-ла техниктиг эвес, а харыысалгалыг ажылдакчылар болур. Оларның кылып турар ажыл-чорудулгазы Советтериниң күүсекчи комитеттериниң шиитпирлеп турар кол сорулгаларындан кажан-даа башкаланып шыдавас. Секретарлар болза, райкүүскомнар даргалары-биле кады Советтериниң организас-массалыг ажылдарының хүн-бүрү практиктиг айтырыгларын шиитпирлеп, күүселдениң хыналдазын организастап, массалар-биле дириг харылзааны быжыглап турар организакчы болгаш харыысалгалыг ажылдакчы болур.

Райкүүскомнар секретарларының ролюн чедир үнелеп көрбес, оларның ажылга мергежилин бедитпес чоруктарның фактылары бар. Чер-чер Советтеринге соңгулдалар болган үеден бээр Эрзин, Тес-Хем, Бии-Хем райкүүскомнарның секретарларынга 2—3 кижилер солчуп ажылдаан. Ындыг байдал ажылды экижидеринге таарымча чок болуп келгени тодаргай. Ылаңгыя сөөлгү үеде Эрзин райкүүскомнуң херек эмгелели сандаргай байдалда тургустунган.

Районнарга Советтериниң организас-массалыг ажылын улам экижидеринге улуг ужур-дузалыын барымдаалааш, ниити килдистерни тургускан. Чамдык райкүүскомнарның секретарлары ол килдистериниң эргелекчилериниң ажылын эки удуртпайн турарлар. Ынчангаш олар боттары колдуунда-ла канцеляр хөрөө-биле кызыгаарлатынып, организакчы ажылды күштелдирбейн турарының фактылары бар.

Райкүүскомнарның организакчы ажылынга оларның секретарларының ролюн бедидери чугула.

В. ТҮМЕТЕЙ,
облкүүскомнуң инструктору.

Тудуг бригадазының ажылын сегидер

Чурттал-амыдыралдың база культураның болгаш малдың үлегерлиг кажааларын тудуп, колхозту бай, шыырак, культурлуг болдурар сорулга-биле Улуг-Хем районнуң Маленков аттыг колхозтуң баштаар чери тудугнуң тускай бригадазын (бригадири эш Балчый-оол) тургускан.

Бригада бодунуң мурнунда салдынып турар сорулгазын багай күүседип турар. Чурттал-ганың 9 бажыңнарының чүгле ханазын, эрткен чылын чедир туттунмаан 23 бажыңның 4-түнүн крышазын тудуп, 40 баш хаван кирер база 500 баш куштун кажааларын тутса-даа, тудуг материалының четпезинден ара соксаткан болгаш тутса чогуур планын күүсетпейн турар. Ол ышкаш гараж тудар турган болза ону шуут кылбаан.

Тудуг бригадазында 96 кижи санатынып турар хирезинде, херек кырында 50 хире кижи ажылдап, бригаданы өзү барымдаалап тургускан болгаш бригадир эш Балчый-оол бригаданың кежигүннерин ажыл-агыйжы удуртуп шыдавайн турар. Ооң түннелинде бригаданың кежигүннери аалдарынче чанаттаар, ажылга орай үнер чоруктар үргүлчү болуп турар.

Бригадада учетчик эш Сюрюн-оол тудугда ажылдап турар кижилериниң күш-ажылын үнелеп көрбес чоруу-биле тудугжуларның кылган ажылын демдеглевейн турарындан бухгалтер табелинде 7—8 айларда тудугжуларның кылган ажылының түннели чок болуп турар.

Колхоз баштаар чери, ында партия организациязы илерээн четпестерни узуткап, бригаданың ажылынче кичээнгей салып, харыысалганы шыңгыырадыры чугула.

В. ДОРЖУ.

Библиотека ажылдавастаан

Каа-Хем районнуң «Сталинчы орук» колхозта библиотека үр үеден бээр ажылдавайн келген. Аңаа келген номчукчуларны чүгле ооң эжиинде астынган калбак кара шооча уткуп турары чаңчыл болган. Ында номчукчулар-биле каңыгдаа ажыл чок. Кышкы үе чоокшулаан. Амдыгаа чедир библиотеканың септелгези кылдынмаан болгаш одаар ыяжы белеткетинмээн.

Библиотека эргелекчизи эш Моңгуш Зоя бодунуң ол хүлээлгезин багай күүседип турар. Библиотеканың ажылын сегидеринче районнуң культура килдизиниңден боттуг хемчег алыры чугула.

И. САМУШКИН.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

ССРЭ-НИҢ БОЛГАШ ГФР-НИҢ АРАЗЫНГА БОЛГАН ЧУГААЛАЖЫЫШКЫННАРНЫҢ ЧЕДИИШКИНИНИҢ УЖУР-ДУЗАЗЫ

Совет Эвилелиниң болгаш Герман Федералдыг Республиканың чазак төлээлериниң аразынга Москвага болган чугаалажыышкыннар чедиишкинниг доозулган. Чугаалажыышкыннарны эгелээр деп инициативаны үндүрген бистиң чазаавыс ол чугаалажыышкыннарның сорулгазы болза, ийи чурттарның аразынга шуут дипломаттыг болгаш садыг, а ол ышкаш культурлуг харылзааларны доктаадып тургузары болур деп чүвени тодаргайлаан. Ол сорулга чедип алдынган. ССРЭ-ниң болгаш ГФР-ниң аразынга харылзааларны таарыштырган болгаш улустар аразында дүшкүүрлүг чоруктарны чымчадырыныр оруунга чаа базым болган чугаалажыышкыннарның чедиишкинниг түңнелин совет хөй-ниити сеткил ханыышкын-биле утказан. Герман Демократтыг Республикада-даа, Герман Федералдыг Республикадаа немецтериң ортузунга чугаалажыышкыннарның түңнелдерин база-ла чүүлдүзүнүн уткаан.

Федералдыг республикада калбак бөлүктериң хөөнүнге хамаарыштыр «Нейе рейн-цейтунг» солуннуң «Москва болза, бистиң политикавыстың эргилделиг чери болур ужурлуг» деп эгелиг чүүлү тодаргай барымдаа болуп турар. «Бистер бистиң политикавыстың эргилдезинге туруп турар бис, социал-демократтыг партия база ССРЭ-биле дипломаттыг харылзааларны доктаадып тургузары дээш тайылбырлал чокка туржуп турар. Өске, черле дыка нарын айтырыг болза, Герман Демократтыг Республика-биле харылзаа болуп турар. Күзелдиг, күзел чок-даа болзувусса ол айтырыгны чугаалажып көөр болгаш шиитпирни хүлээп алыр ужурлуг бис. Билдинмес үр үеже ол айтырыгны сонгаарладып шыдавас бис» деп ол чүүлде чугаалап турар.

Москвага болган чугаалажыышкыннарның ужур-дузазы совет-герман харылзааларның хемчээлинден ыракта ажып турар. Ол болза, улустар аразының айтырыгларын шиитпирлээрин чаа ёзу-биле көөрүүнүң типилелгези болган, дөрт күрүнелериниң чазактар баштыңнарының Женева чөвүлел хуралы «күштүг туружундан» политика эвес, харын улустарның болгаш чурттарның эрге-ажыктарын барымдаан чугаалажыышкыннарның политиказы херек деп чүвени үндезилээни бо чугаалажыышкыннарның үезинде база боттанган.

Чугаалажыышкыннардан болдунган ол түңнелди Европаның бүгү парлалгазы демдеглеп турар. «Дайын сөөлүндеги төөгүде эргилделиг үе дугайында чугаа чоруп турар» деп Франциянын «Либерасьон» солуну бижээн. «Москвага болган шак ындыг берге болгаш нарын чугаалажыышкыннарның чедиишкинниг түңнел-биле доозулганы тайбың кожа-хелбээ догунналашкынның идеязының кайы хире күштүүн болгаш «Женева бодалының» кайы хире күүлүг болуп турарын айтып турар» деп Польшаның «Трибуна люду» солуну демдеглээн.

Ынчалзажок Европага байдалды таарыштырар хөөнү чок ындыг күштериниң барыын чүкте бары чугаалажыышкыннарның чедиишкиннерлиг болурунга шаптыктаанын демдеглевейн барып болбас. Харын ол күштериниң төлээлекчилери чугаалажыышкыннарның «чайлаш чок буурап дүжериниң» дугайында чулчуруп турган болгаш харын олар чугаалажыышкыннарның түңнелдеринге хамаарыштыр ам боттарының «кайган харазшкынын» чугаалап турарлар. Чижээлээрге, Вашингтониуң «Нью-Йорк герральд трибюн» солуну чугаалажыышкыннар доостурунуң бир хонук мурнунда албан ёзузунуң америк бөлүктериниң төлээлекчилери Москва чугаалажыышкыннарында «дешилгениң илергей-ле чогунга» сеткили ханып турар деп дыңнаткан, а дараазындагы хүн ССРЭ-ниң болгаш ГФР-ниң аразынга дипломаттыг харылзааларны доктаадып тургузар дугайында шиитпирге хамаарыштыр Вашингтонда «өөрүшкү чок» деп бижээн.

ССРЭ-ниң болгаш Герман Демократтыг Республиканың аразында найыралдыг харылзааларның бары ол чурттарның чазак төлээлериниң ам Москвада болуп турар чугаалажыышкыннары ол харылзааларны улам-на быжыглаарынга бараан болур. ССРЭ-ниң болгаш Герман Федералдыг Республиканың аразынга харылзааларны таарыштырганы Европага болуушкуннарның тайбың хөгжүлдезинге сонуургал чок ындыг агрессчи бөлүктериниң планнарынга согуушкун болуп турар.

ССРЭ-ниң болгаш ГФР-ниң харылзааларын таарыштырганы оларның аразынга экономиктиг кады ажылдажылганы хөгжүдер арганы берип турар. Ол дугайын демдеглевишаан, Барын Германияның «Дер фолькевирт» деп журналының бижээни болза: «Германияның садыг талазыбиле чөөн чүкте мурнундагы өөнүүн херекке албайн барып болбас болгаш экономиктиг бөлүктерни мурнуку хевээр хайыы оруктап баар кылдыр албадавас херек... Экономика база орус-герман харылзааларны таарыштырарында политика талазыбиле дүшкүүрлүг чоруктуг кошкадырынга бодунуң салыышкынын киирип болур». «Немец үлетпүр ээлери улуг ажыл-херекти кылырын база ол ажыл-херекти дүргенне кылырын күзеп турарлар» деп Голландияның неделя санында үнер «Хруне амстердамер» солуну бижээн. Совет Эвилелиниң Герман Демократтыг Республикабиле бараан саарылгазы ийи чурттарның аразында найыралдыг харылзаа байалдарның ачызында 1950 чылдан эгелээш 1954 чылга чедир 3,5 катап өскенин бөрүүн герман үлетпүр ээлери барымаалавайн барып шыдавас.

Барын Германияның эрге-ажыктары ССРЭ-биле харылзааларны таарыштырарын негеп турар, мынчангаш барын герман парлалга немецтер «даштыкы саңлдардан» хамаарылга чокка харылзааларны таарыштырары дээш демисежир ужурлуг» деп чүвени демдеглеп турар. Немец эрге-ажыктар барын чүктүн эрге-ажыктары-биле шуут-ла дүгжүп турар эвес болдур ийин деп, чоокта чаа «Дюсельдорф нахрихтен» солун бижээн. Оон-биле холбаштыр ук солун «шуут национал эрге-ажыктарга хамаарышкан айтырыгларга хамаарылга чок хөделиринче» Федералдыг Республиканы кыйгырган.

Москва чугаалажыышкыннарының түңнелдери Европа айтырыгларын шиитпирлеп турарының үезинде улустар аразының тайбың кады ажылдажылгазының хөрээнге салыышкын болуп турар. Оон-биле кады чугаалажыышкыннарның ужур-дузазы Европа хемчээлин эртип турар. «ССРЭ-ниң Федералдыг Республика-биле чугаалажыышкыннары япон-совет чугаалажыышкыннарның улам ыңайгы чорудулгазынга эки перспективаларны берип турар» деп Японияның даштыкы херектер министерствозунуң информация киллизиниң начальниги Танака медеглээн.

Москвага болган чугаалажыышкыннарның таарымчалыг түңнели Германияны каттыштырар дугайында айтырыгны чөп болгаш боттуг бодап турар ындыг кижилериниң туруштарын Барын Германияда база күштелдирген. «Германияны катап каттыштырары бистиң немец улустуң хөделиишкиннериниң түңнелинде боттаныр ужурлуг. Чөөн Германияда чурттап турар бистиң әр, херээжен акы-дүңмаларывыс-биле чаңгыс эптиг хөделири биске эргежок чугула» деп «Ди Флюхтлингсштимме» солун бижээн.

ССРЭ-ниң болгаш ГФР-ниң чазак төлээлериниң аразынга болган чугаалажыышкыннарның түңнелдерин үнелеп четпес. Олар, ол түңнелдер ийи чурттарның улустарының эрге-ажыктарынга, улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын улам ыңай көшкадырының эрге-ажыктарынга тааржып турар.

ТАЙБЫҢ КОЖА-ХЕЛБЭЭ ДОГУННААШКЫННЫҢ ҮЛЕГЕР-ЧИЖЭЭ

Финляндияның президентизи Ю. Паасикивиниң Москвада келгени болгаш советфинлянд чугаалажыышкыннар Финлянд Республиканың болгаш Совет Эвилелиниң кожа-хелбээ тайбың догуннаашкыны алызындан чырыткылыг үлегер-чижек болуп турар дээрзин бүгү делегейге база дагын сагындырган.

Бо күрүнелерде янзы-бүрү экономиктиг болгаш социал системалар туруп турары билдингир болгай. Ийи чурттарның аразында харылзааларга ындыг-ла үр эвесте бүзүрешпес чоруктуң болгаш өжээннежишкиниң бодалы сиңниккен турганы база билдингир болгай. Ол бүгү турзажок, сөөлгү чылдарның дургузунда, ылаңгыя кайырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразынга 1948 чылда совет-финлянд керээни чарганының соонда деп эргини, иштики херектерже холгаарлавастын, күрүне талазы-биле бүрүн эргени хүндүлежириниң болгаш найыралдыг кады ажылдажылганың бодалы сиңниккен харылзаалар тургустунган. Күрүнелер аразынга харылзааларның ындыг өскерлиишкини финлянд профессор Бунсдорфтуң демдеглээнин ёзугаар алырга, Совет Эвилелиниң тайбыңга ынакшылдыг болгаш найыралдыг политиказын Финляндияга шын үнелээнинің түңнели болган. Геран фон Бунсдорф чоокта чаа «Кувудстадсбладет» солунга үнген «Тайбыңның айтырыын Финляндияның бодап турары» деп үүлүнге эрткен үеде ийи чурттарның аразынга сагыштыы-биле тургустунган өжээннешкек харылзаалар оларның эрге-ажыктарынга чөрүшкек турган, ынчангаш ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның чаагай кожа-хелбээ чоруу төөгү талазы-биле эргежок чугула болуп турар деп чүвени чөптүү-биле демдеглээн. Оон демдеглээнин ёзугаар алырга, дайын сөөлүндеги чылдар Финляндия Совет Эвилели-биле үгле найыралдың болгаш кады ажылдажылганың оруунга ёзулуг хамаарышпас, тайбың болгаш экономиктиг шын хөгжүлдениң аргалын чедип болур деп чүвени аная көргүскен. Ону фактылар бүзүредир бадыткап турар.

Совет Эвилели Финляндияның хамаарышпас чоруун узуткаарын күзеп турар болгаш делегейниң ийиги дайынынга болунуң типилелгезин анаа ажыглап турар дээр аянныг янзы-бүрү бак сагыштыг амытаннар аажок алгыржып турганын кым билбес боор. Ынчалза-даа херек кырында шын чорук мырыңай өске херекти бүзүредип турар. Дайын соонда Финляндия болунуң күрүне талазы-биле хамаарышпас чоруун үгле чидирбээн эвес, харын быжыглаан, ам ону Финляндияның көскү ажылдакчылары-даа, даштыкы чурттарның хайгааракчылары-даа демдеглеп турар. Чижээлээрге, Артур Спенсер «Форин Афферс» деп америк журналга Финляндияга хамаарыштыр Совет Эвилелиниң шугуму даштыкы болгаш иштики политиканың айтырыгларын шиитпирлээрде Финляндияга долу хамаарышпас чорукту хандыртырган деп чүвени миннип бижиир ужурга таварышкан. Оон-биле ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразында кады найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында керээде быжыглатынган деп эргелиг болгаш найыралдыг харылзаалар улустар аразының харылзааларынга чугула ужурлуг болуп турар, чүге дээрге, ийи чурттар «улустар аразының тайбының болгаш айыыл чок чоруун деткиринче угланган бүгү-ле хемчеглерге ээ-не чаагай сеткил-биле киржир деп боттарының бодалдыын» керээде бадыткаанар.

Найыралдыг совет-финлянд харылзаалар Финляндияның экономиказынга онза чаагай саңлдарлыг болган. ССРЭ-биле найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында керээге даянып алгаш, Финляндия шериг блоктарынга киришпейн турар, ынчангаш оон экономиказы чепсегленишкиннерин эндере бүдүрериниң үүргезинден хостуг. Бодунуң чуртунуң бүгү күштерин тайбың хөгжүлдениң айтырыгларынга мөөнеп болур, ону шиитпирлээринге ССРЭ-биле кайы-кайызынга ажыктыг экономиктиг харылзаалар идиг берип турар. ССРЭ-биле үр хуусаалыг садыг дугуржулгаларын боттандырып турары болгаш экономика талазы-биле кайы-кайызынга ажыктыг кады ажылдажылга А. И. Микоянның илергейлээнин ёзугаар алырга ийи чурттарның аразында садып алырының, садарының таварылга болган түр дугуржулгалары кылдыр эвес, харын куш-ажылдың гуруштуг кылдыр тургустунган хуваалдазы бар болу берген ындыг байдалды тургускан. Ол бүгү Финляндияның экономиказының депшилгезинге идиг берип турар. Чуртта үлетпүр бүдүрүлгезинин деннели Финляндияның сан министерствозунуң тускай медээзин ёзугаар алырга, бо чылын баштайгы кварталында 8 хуу бедээн болгаш экспорт продукциязының бүдүрүлгези 13 хуу көвүдээн. Эрткен чылдың дургузунда 6 хуу өскен. Даштыкы садыг кадыкшаан, оон балансызы эрткен чылын активи-биле катай хаара 4 ажыг миллиард марка болган.

Финляиндияның дайын сөөлүндеги хөгжүлдезин үнелевишаан, чоокта чаа Англияның «Петролеум пресе сервис» журналының бижээни болза: «Дайын сөөлүндеги 10 чылдарның дургузунда... Чурт кайгамчык чедиишкиннерни чедип алган... Ол бодунуң хамаарышпас чоруун бүрүн эргелиг болгаш демократтыг күрүне кылдыр камгалап алган, бодунуң бүдүрүлге күчүзүн улгаттырган». Ынчаарга Финляндияның ССРЭ-биле найыралга үндезилетинген чедиишкиннери чурттар аразынга «соок дайынны» болгаш бүзүрешпес чорукту өскүдериниң политиказындан ам-даа ойталаваан делегейниң ындыг бөлүктериниң төлээлекчилерин канчаргадаа өөртпейн турар. Улустар аразының тайбыңын быжыглаар чоруктуң ол дайыннары совет-финлянд харылзааларны баксырадырын орадлашпышаан, Финляндияны Совет Эвилели-биле найыралды хөгжүдериниң ойталаарының оруунче кипр чыгаптарын кызыдып турарлар. Ынчалзажок чоокта чаа Финляндияның премьер-министри У. Кекконеннің айытканын ёзугаар алырга ындыг «чөвүлекчилер» фин улустуң ёзулуг хөөннерин илеретпейн турар.

Финляндияның национал эрге-ажыктары Совет Эвилели-биле бүзүрежир чорук сиңниккен ээ-не найыралдыг харылзааларны бүгү талалыг хөгжүдерин чүткүлдүү-биле негеп турар. Болганчок-ла Паасикивиниң шугуму» деп адатырып турар Финляндияның амгы үедеги даштыкы политиказы харын олче угланган. Президент Ю. Паасикивиниң болгаш ону үдээн кижилериң ам Москвада келгени база олла сорулгаларга бараан болур. «Фин улус болза, бистиң бо келгенивисти бистиң ийи чурттарывыстың аразында тургустунган найыралдың, бүзүрежир чоруктуң болгаш хүндүлежишкиниң чаа бүзүредилгези кылдыр үнелеп турар... Бистиң келгенивис бистиң чурттарывыстың аразында найыралдыг харылзааларны улам ыңай хөгжүдеринге бараан болур дээрзинге идеп тур мен» деп Москва аэродромунга Ю. Паасикиви чугаалаан. Ю. Паасикивиниң адынга К. Е. Ворошиловтуң чагаазында Паасикивиниң Москвага турганының үезинде бистиң чурттарывыстың аразынга найыралды болгаш кады ажылдажылганы улам ыңай быжыглаарының эрге-ажыктарынга таарыштыр ап чорудары күзенчиг болгу дег ындыг базымнарның дугайында санал-оналдарны солчурунуң аргазын көргүзер деп чугаалаан.

ССРЭ-ниң болгаш Финляндияның аразында амгы харылзаалар онза чугула болуп турар. Ол харылзаалар Финляндияның «Вапаа сана» солунунуң чөптүү-биле демдеглээнин ёзугаар алырга, улустар аразынга кайы-кайызын билчир чорукту тургузарынче угланган ак-сеткилдиг тура-сорук кандыг түңнелдерге чедирип болурунуң үлегер-чижээн бүгү делегейге көргүскен.

А. ШАХАНОВ.

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКАДА

СИНЬЦЗЯН МОЖУДА

ПЕКИН. Улус эрге-чагыргазының чылдарының дургузунда Кыдаттың девискээр талазы-биле ээн улуг можузу болур Синьцзянга улус ажыл-агый хөгжүлдезинге улуг чедиишкиннер чедип алдынган. Кыдаттың Коммунистиг партиязының шылгарангай национал политиказы Синьцзянда чурттап турар 13 националдарның аразынга турган өш-өжээннежир чорукту мөңгези-биле узуткаан, можунуң улустарын найыралдыг чаңгыс өг-бүлеге каттыштырган.

Синьцзянны хостаарынга чедир амгы үениң үлетпүрү чок турган. Улус эрге-чагыргазының чылдарының дургузунда маңаа нефть ажылдап кылыр заводтар, өңнүг металлдарның бүдүрүлгелери, демир кылыгларның заводтары, машина тудуушкунунуң, цемент, химия болгаш пөстаавы үлетпүрүнүң бүдүрүлгелери туттунган.

Ам үеде 18 үлетпүр бүдүрүлгелериниң тудуушкуну болгаш эде тургузуушкуну чорутунуп турар.

Бөдээ ажыл-агыйга дыка өскерилгелер база болган. 1949 чылга бодаарга көдээ ажыл-агый культураларының дүжүттүү 47 хуу көвүдээн. Синьцзянның хосталырынга чедир 12 миллион баш мыйыстыг бода мал санатынып турган. Эрткен чылын оон баш саны 18.300 мун четкен. Эрткен чылын можуга көдээ ажыл-агыйның 47 бүдүрүлге кооперативтери турган. Ам оларның саны 1700 чедир өскен.

Өөредилге черлериниң саны чылдың-на өзүн турар. Ам үеде можуда үш дээди өөредилге черлери ажыттынган, 1949 чылдың деннели-биле алырга ортумак школаларның саны дөрт ажыг катап, а эге школаларның саны ийи катап өскен.

Ам Синьцзянда уйгур, казах, кыдат болгаш моол дылдарда 13 солуннарны үндүрүп турар. Номнарны можунуң улустарының дылдарының кырынга хөй-хөй тиражтарлыг парлап турар.

ХӨВЕҢ АЖААП АЛЫКЧЫЛАРЫНДА

ПЕКИН. Кыдаттың көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери бо чылын хөвеңниң байлак дүжүдүн өстүргеннер.

«Гуанминжибао» солуннуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Кыдаттың хөвең ажылдыг кол районнары болур Эзбэй, Цзянсу, Хэнань, Хубэй, Аньхуэй болгаш Ляонин можуларында, а ол ышкаш Синьцзян, Чжэцзян, Хунань болгаш Ганьсу можуларның чамдык районнарынга бо чылын эрткен чылдан хөй хөвеңни ажаап алыр деп турар.

Чуртка хөвең тарылгазын көвүдериниң планы бо чылын 1100 мун му (бир му $^1/_{15}$ га деңнежир) ажыр күүсетинген. Хөвеңниң дүжүттүү база улгаткан.

Бедик дүжүт дээш демиселге Кыдаттың хөвенчилериңе дузаламчыны күрүне көргүзүп турар.

Бо чылын чурттуң хөй-хөй районнарында хөвең ажаалдазындан 10—20 хонук эрте бышкан. Хөвеңниң бышканнап ажаап алыышкыны доозулган болгаш оон массалыг ажаап алыышкыны калбарган.

ТИБЕТТЕ КАДЫК КАМГАЛАЛЫ

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Улустуң Төп чазаа сөөлгү дөрт чылдың дургузунда Тибеттиң кадык камгалал хөгжүлдезинге 5 миллион юаньны тускайлап берген.

Бо үениң дургузунда Сикан-Тибет шадының ийи улуг хоорайлары — Лхаса биле Чамдода элээн каш эмнелгелер ажыттынган. Шоолуг улуг эвес суурларда болгаш ыраккы районнарда аарыг кижилерге халас дузаламчыны медицинаның көжүп чоруур бөлүктери көргүзүп турар. Дөрт чылдың дургузунда тус черниң чурттакчыларындан 170 эмнелге ажылдакчыларын белеткээн. Оон аңгыда Тибет районче чурттуң өске районнарындан 400 эмчилерни болгаш медицина сестраларын чоруткан.

СОҢГУ-ЧӨӨН КЫДАТТА КУР ЧЕР АҢДАРЫЛГАЗЫ

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, Хэйлунцзян можуда кур черлерни шиңгээдип алырының талазы-биле ажылдар эгелээн.

1957 чылдың төнчүзүнге чедир аңаа 1.300 мун гектар кур черлерни аңдаар деп айыткан, оон түңнелинде ол можу чыл санында 4 миллион пуд чедир тарааны чуртка берген турар.

Айыттынган ажылдарның улуг кезиин механизастатынган госхозтар болгаш кур чер аңдарарының талазы-биле тускай бөлүктер кылып турар. Ам үеде Хэйлунцзян можуда Кыдаттың өске кандыг-бир можузунга бодаарга дыка хөй—32 механизастатынган күрүне ажыл-агый черлери санатынып турар.

(СЭТА).

Чехословакияның хоорайларының чурттакчылары көдээже ажылдап чоруп турар

ПРАГА. Чехословакияның телеграф агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, көдээ ажыл-агыйга доктаамал ажылдаары-биле үлетпүрүнүң болгаш улус ажыл-агыйының өске-даа адырларының 10 мун ажылдакчыларын хаара тудар талазы-биле сорулга чедишкинниг күүсетинген. Июль 1-ден сентябрь 5-ке чедир үениң дургузунда көдээ ажыл-агыйга доктаамал ажылдаары-биле 10188 кижи чоруткан. Көдээже үнгеннер көдээ ажыл-агыйның чаңгыс аай кооперативтериниң кежигүннери азы күражыл-агыйларның болгаш МТС-териң ажылдакчылары болганнар.

(СЭТА).

Вьетнамның ада-чурт фронтузунуң манифестизи

ХАНОЙ. Вьетнамның информация агентилелиниң дыңнадып турары болза, Вьетнамның каттышкан фронтузунуң сентябрь 5-тен 10-га чедир Ханойга болуп эрткен национал съездиге тургустунган Вьетнамның ада-чурт фронтузу манифест парлап үндүрген, ында чугаалап турары болза, тайбыңны тургусканының соонда чуртка чаңгыс эп-сеткилдиң чедиишкинин долу хамаарышпас чорукту болгаш демократияны быжыглаары дээш политиктиг демиселдиң чадазы эгелээн. Ындыг болза-даа Индий-Кыдаттың херектеринге империалистериңе болгаш Мурнуу Вьетнамның эрге-чагыргаларының ээлеп турар туружу Женева дугуржулгаларының боттаныышкыны, чурттуң чаңгыс эви болгаш хамаарышпас чоруу айыылдың адаанда туруп турар.

Женева дугуржулгаларын тода күүседирин, бүгү чуртту тайбың арга-биле каттыштырар сорулга-биле хостуг бүгү ниити соңгулдалар дугайында айтырыгны чугаалажыры-биле Вьетнам Демократтыг Республиказының чазаа-биле консультативтиг конференцияны эрттирерин Мурнуу Вьетнамның эрге-чагыргаларындан шиитпирлии-биле негеп тур бис деп оон ындай манифестиде чугаалап турар. Патриоттуг болгаш тайбыңга ынак күштерге удур, мурнунда удурланыышкын киржикчилеринге удур кадыг-каржы болгаш өлүрүкчү чоруктарны доп-дораан соксадырын Мурнуу Вьетнамның чазаандан негеп тур бис. Туттурганнарны хостаарын болгаш Мурнуу Вьетнамче америк боо-чепсек, ок-чемзек болгаш шериглер киперин соксадырын негеп тур бис. Делегейниң янзы-бүрү чурттарының ылаңгыяда Женева чөвүлел хуралының киржикчилери —Женева дугуржулгаларының күүседелзин хайгаараар болгаш хынаар сорулганы дааскан чурттарның чазактарын болгаш улустарын бо дугуржулгаларны бүрүн боттандырарынга боттарының күженишкиннерин каттыштырарын кыйгырып тур бис.

(СЭТА).

АКШ-тың фермерлериниң орулгаларының кызырылганы

НЬЮ-ЙОРК. АКШ-тың чер ажылының министерствозунуң чарлаан медээзин ёзугаар алырга, бо чылдың 8 айларының иштинде үнүш болгаш мал ажылының янзы-бүрү продуктуларын сатканындан фермерлериң ниити орулгазы эрткен чылдың чогуур үезинде турганынга бодаарга 4 хуу куду болуп турар, ындыг болза-даа, рынокка саткан продукциянын хемчээли 1 хуу хөй болуп турар.

Бо саннар фермерлериң арыг орулгазының, тодаргайлаарга бүдүрүлге чарыгдалының соонда фермерлериң алыр орулгазының кызырылганының дугайын база чугаалап турар. Бо чылдың ийиги кварталында арыг орулга бирги кварталда 11,5 миллиард доллар, 1954 чылда 11,6 миллиард доллар болгаш 1953 чылда 12,9 миллиард доллар турганы-биле дөмейлээрге чыл санында 10,8 миллиард доллар болгаш Чжэцзян, Хунань болгаш Ганьсу можуларының чамдык районнарынга бо чылын эрткен чылдан хөй хөвеңни ажаап алыр деп турар.

Чуртка хөвең тарылгазын көвүдериниң планы бо чылын 1100 мун му (бир му $^1/_{15}$ га деңнежир) ажыр күүсетинген. Хөвеңниң дүжүттүү база улгаткан.

Бедик дүжүт дээш демиселге Кыдаттың хөвенчилериңе дузаламчыны күрүне көргүзүп турар.

Бо чылын чурттуң хөй-хөй районнарында хөвең ажаалдазындан 10—20 хонук эрте бышкан. Хөвеңниң бышканнап ажаап алыышкыны доозулган болгаш оон массалыг ажаап алыышкыны калбарган.

ТИБЕТТЕ КАДЫК КАМГАЛАЛЫ

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Улустуң Төп чазаа сөөлгү дөрт чылдың дургузунда Тибеттиң кадык камгалал хөгжүлдезинге 5 миллион юаньны тускайлап берген.

Бо үениң дургузунда Сикан-Тибет шадының ийи улуг хоорайлары — Лхаса биле Чамдода элээн каш эмнелгелер ажыттынган. Шоолуг улуг эвес суурларда болгаш ыраккы районнарда аарыг кижилерге халас дузаламчыны медицинаның көжүп чоруур бөлүктери көргүзүп турар. Дөрт чылдың дургузунда тус черниң чурттакчыларындан 170 эмнелге ажылдакчыларын белеткээн. Оон аңгыда Тибет районче чурттуң өске районнарындан 400 эмчилерни болгаш медицина сестраларын чоруткан.

СОҢГУ-ЧӨӨН КЫДАТТА КУР ЧЕР АҢДАРЫЛГАЗЫ

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, Хэйлунцзян можуда кур черлерни шиңгээдип алырының талазы-биле ажылдар эгелээн.

1957 чылдың төнчүзүнге чедир аңаа 1.300 мун гектар кур черлерни аңдаар деп айыткан, оон түңнелинде ол можу чыл санында 4 миллион пуд чедир тарааны чуртка берген турар.

Айыттынган ажылдарның улуг кезиин механизастатынган госхозтар болгаш кур чер аңдарарының талазы-биле тускай бөлүктер кылып турар. Ам үеде Хэйлунцзян можуда Кыдаттың өске кандыг-бир можузунга бодаарга дыка хөй—32 механизастатынган күрүне ажыл-агый черлери санатынып турар.

(СЭТА).

Америк базаларны калбартырынга удур япон улустуң демисели

ТОКИО. Киодо Цусин агентилелиниң дамчыдып турары болза, Токионуң Соңгу талазында 250 миль черде Отаканэ районунга америк шериг полигонун калбартып эгелээни-биле чергелештир чоруп турар ажылдарга шаптык болур дээш хөделип үнген 450 таразчыннар биле 320 полицейжилериң аразында үскүлежишкин болган.

(СЭТА).

Капиталистиг чурттарда ажыл соксадыышкыны

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. Боттарының материалдыг байдалын эжиждери дээш демисежип турар ажылчы чоннарның ажыл соксадыышкынныг шимчээшкини сөөлгү үеде Францияда улам калбак хемчээлдиг болуп турар. Франс Пресс агентилелиниң дыңнадып турары болза, Француз үлетпүрүнүң янзы-бүрү адырларында ажыл соксадыышкыннарының киржикчилериниң саны ам 150 мун (парлалганың өске дыңнадыы-биле 200 мун хире) болуп турар. Нарижте автобус транспортунуң ажылдакчыларының ажыл соксадыышкыны-биле холбаштыр 1915 автобустардан үгле 70 автобус ажылга үнген. Агентилелдің бижээни-биле алырга, Францияның металлургия болгаш тудуг бүдүрүлгелеринде ажыл соксадыышкынныг шимчээшкин онза улуг хемчээлдиг болуп турар.

ЯПОНИЯ

ПЕКИН. Япон радионуң дыңнадып турары болза, Токиода, Иокогамада, Осакада болгаш Кобеде Гонконг-Шанхай банк корпорациязының англи салбырының 300 япон албан-хаакчылары 49 хонуктуг ажыл соксадыышкынының соонда бо чылдың болгаш келир чылдың чайгы пособиелерин төлетирип алырын чедип алганнар.

Бо ажыл соксадыышкыны — Японияның төөгүлүнде даштыкы банкының япон албан-хаакчыларының бир дугаар ажыл соксадыышкыны деп дыңнадыгда демдеглеп турар.

ИТАЛИЯ

РИМ. Сентябрь 14 болгаш 15-те Римниң тудуг үлетпүрүнүң 60 мун ажылчыннары ажыл төлевирин угланттырар дугайында чартык хүннүң ажыл соксадыышкынын кылган. Найыслалдың тудуг бүдүрүлгелериниң ажылчыннарының 90 хуузу ажыл соксадыышкынынга киришкен.

(СЭТА).

—⊙—

Аргентинада чазакка удур үймээн

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентилелиниң Буэнос-Айресте корреспондентизиниң дамчыдып турары болза, Аргентинаның чазак радиозунуң дыңнатканы-биле алырга, чамдык хоорайларның, ылаңгыяда Кордобаның болгаш Куруступ-Куатиниң гарнизоннары президент Х. Перонуңуң чазаанга удур тура халыышкын үндүрген. Чазактың радио станциязының дыңнадыы-биле алырга Аргентинада бүзээледдиг байдалды чоруткан болгаш чазакка бүзүредиг шериглер байдалды бүрүү-биле хынап турар.

Шериг-далай күштериниң элээн каш гарнизоннары тура халыышкынга киришкен деп чазак радиозунуң дыңнадыында айтып турар.

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинаның найыслалында ыржым чорук болуп турар. Үймээн Кордобаның үгле туе-туе шериг гарнизоннарын болгаш шериг-далай флодунуң чамдык кезектерин хаара туткан турган. Шериг ужар-үүлү болгаш армияның кол массазы чазакка бүзүредиг деп дыңнадыгда чугаалап турар.

(СЭТА).

—⊙—

Кипрде массалыг үжеп чиндиишкиннер

ЛОНДОН. Никозиядан (Кипр ортулук) Рейтер агентилелиниң корреспондентизиниң дыңнадып турары болза, чоокта чаа Кипрге дүжүрген десантыларны катай санаарга мун ажыг англи солдаттар Фамагует хоорайның районунда үш суурну бүзээлеп алгаш, ол черниң чонун массалыы-биле үжеп-чиндип турган.

Ол үжеп-чиндиир чоруктар болза, Грециядан Кипрни каттыштырарының талалакчыларынга удур англи шериглериниң «улуг чорудулгаларының бирээзи» болган деп корреспондент айтып турар.

(СЭТА).

—⊙—

Голландияның чонунуң саны

ГААГА. Голландияның төп статистика бюрозунуң медээлери-биле алырга, 1955 чылдың июль 1-де бо чурттуң чонунуң саны 10747697 кижи болуп турган.

(СЭТА).

—⊙—

Египетке чер шимчээшкининиң үржүктары

КАИР. Египетке болган чер шимчээшкини үгле Каирге эвес, харын Египеттиң өске-даа чамдык хоорайларынга, чижээ, Александрияга, Тантка, Кафр-эш-шейхке болгаш Кафр-Эр-Заятка үрегдээшкиннерни таварыштырган. Бар турар медээлер-биле алырга үрелген бажыңнарның адаанга 16 кижи өлген деп ол черниң радиозу дыңнаткан. Балыгланганнар 50 ажыг кижи болуп турар.

(СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация киллизиниң—3—88, харыысалгалыг секретарьның 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый киллистериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа киллистериниң база бухгалтериянын—3—65,

ТС — 02621. Культура эргелелиниң типографиязы